

DR. KUN ANDOR

TUDOD-E

**mit köszönhet a világ
a magyarságnak?**

Budapest, 1935.

A MAGYAROK
VILÁGKONGRESSZUSA
ÁLLANDÓ SZERVEZETI
IRODÁJÁNAK (BUDAPEST,
V., GÉZA-U. 4.) AJÁNDÉKA
A MAGYAR ÖNTUDAT ÉS
ÖSSZETARTÁS EMELÉSÉRE

Előszó.

E füzet nem a magyar történelem vagy művelődéshistória vázlatos kivonata. Éppen ezért csak azokat a történelmi eseményeket említi meg, amelyekkel a magyarság a külföld hálája» érdemelte ki s csak olyan magyar kiválóság okai sorol fél, akik az idegen világ elismerését vívták ki. Ezért hiányzanak a füzetből dicsőséges, nemes, nagy cselekedetek s valóban kiváló, magyarok, ha nincs nemzetközi hírük.

E könyvecske célja hogy büszke okulásul szolgáljon a külföld magyarságának, főként pedig az idegenben született s nevelődő második nemzedéknek.

Adatai felhasználhatók, ha külföldiek előtt a magyarságról esik szó.

Tudod-e, hogy mit tett Magyarország a világért?

Tudod-e, hogy a régi *Nagy-Magyarország* területén a leghatalmasabb népek sem tudtak állandó uralmat rendszeresíteni; csak a magyaroknak sikerült itt államot alkotni s a magyarság több, mint ezer esztendő küzdelmeivel, harcaival tartotta fenn, fejlesztette államiságát itt a germánság, északi és déli szlávság hódító törekvéseinek ütközőpontjában s ezzel megvédte Európa egyensúlyát?

Tudod-e, hogy *Szent István* magyar király viszszautasította az akkor hatalmas keleti kereszténységet, a nyugati kereszténységnek nyerte meg a magyarokat s ezzel gátat vetett a keleti szellem előtörésének; így lett *Magyarország* a nyugati kereszténység s műveltség legszélső védőbástyája Európában a keletről, délkeletről, délről előre iparkodó balkáni áramlatokkal szemben'?

Tudod-e, hogy, *Szent László* magyar király (1077—1095.) kemény harcokban verte szét a pogány kun és besenyő hordákat, amelyek Európa kereszténységét s műveltségét pusztulással fenyegették?

Tudod-e, hogy *Európa* első írott alkotmánya az angol *Magna Charta* és az *Aranybulla* volt, amelyet // *Endre* magyar király 1222-ben adott ki; az *Aranybulla* volt egyben Európa első demokratikus alkotmánya is. mert a középkor zsarnoki világában szabadságot, egyenlőséget biztosított, s azt is meg-

engedte, hogy a nemzet megfoszthassa a királyt a trónjától, ha az vét a törvények ellen?

Tudod-e, hogy Magyarország tartotta fel azt a kitűnően szervezett, hatalmas ázsiai tatár hadsereget, amely győzelmesen jutott el idáig; Magyarország java belepusztult ebbe az ellentállásba, a legtöbb város elhamvadt, de ha a tatárok itt ilyen ellentállásra nem találnak, fedülták volna Európát, felperzselték volna városait, kardélre hányták volna népei sokaságát és könnyen megsemmisíthették volna műveltségét?

Tudod-e, hogy a magyarság vette fel a küzdelmet a rendkívül erős török birodalom nagyszerű hadseregével szemben, amelynek az volt a célja, hogy meghódítsa Európát, megsemmisítse kereszténységét, műveltségét s *Hunyady Jánosnak* 1456-iki döntő nádorfehérvári győzelme után rendelte el *//. Callixtus* pápa, hogy e diadal emlékezetére harangozzanak déli 12 órakor örök időkhig minden keresztény templomban?

Tudod-e, hogy Magyarországot ez érdemeiért nevezte el II. Pius pápa 1459-ben „az egész kereszténység paizsának“ (idem regnum totius christianitatis diceps)?

Tudod-e, hogy ezért állapította meg Robert Johnson, a kiváló angol tudós, hogy „Magyarország többet tett a török veszedelem elhárítására, mint a többi keresztény államok együttvéve“? Ezért írta *H. Dommerge*, jeles francia tudós, hogy „Eu-

rópát a magyar *Hunyady János* mentette meg s a magyarság a török háborúban elvérzett az emberiségért“. Ezért jelentette ki 1910 április 2-án *Theodor Roosewelt*, az U. S. A. köztársasági elnöke a magyar képviselőházban, hogy „amikor még Amerika Efurópa méhében volt, már Magyarország gátolta meg a barbarizmus terjedését, védte meg a civilizált világ biztonságát s ezért az egész civilizáció adósa Magyarországnak“. Ezért írta *Michelet*, világhírű francia történettudós, hogy „a magyar nemzet a hősiesség, lelki nagyság és méltóság arisztokráciája, mikor fogjuk hát leróni adósságunk ez áldott nemzet iránt, amely a művelt emberiséget megmentette, amikor saját testével védte Európát tatár és török ellen“. Ezért kiáltott fel *Bachwell* amerikai politikai író 1841-ben, hogy „Magyarországnak az volt a szerepe és az is lesz, hogy Európa védőbástyája legyen és ezért magyar zászlónak kell lengeni az *Adria* partjától a *Fekete-tengerig*.“ Ezért írt így a legnagyobb angol költők egyike, *Edmond Spencer*: „A magyar volt Európa legnagyobb védelmezője, mert egyidőben védte a világot s szabadságát két császárral ellen“?

Tudod-e, hogy ezért méltán állapíthatta meg *Pierre Delattre* francia történész 1931 augusztus 21-én Budapesten, hogy „Angliának, Franciaországnak s Magyarországnak a középkorban egyenlő számú lakossága volt, ellenben azért van ma Angliának 44, Franciaországnak 40 s Magyarországnak

csak 9 millió lakosa, mert a magyarság 400 éven át vérzett Európáért s a műveltségért, civilizációért!“

Tudod-e, hogy azalatt pusztult el Magyarország, mialatt testével fogta fel az európai kereszténységet, nyugati műveltséget, végveszéllyel fenyegető török uralmat, 4 millió lakossága leolvadt 2 és fél millióra, akkor jöttek a lakatlan területekre nagy tömegekben szerbek, németek, más idegen tömegek s ezért került az ország a *Habsburgok* idegen befolyása alá is?

Tudod-e, hogy még a szörnyű pusztulás, vérvesztés után is a magyar önállóságért felkelés támadt felkelés után; *II. Rákóczi Ferenc* olyan szabadságharcot vívott 1703-tól 1711-ig a *Habsburgok* ellen, amely a függetlenség eszméje mellett a legdemokratikusabb szabadságjogok megvalósítását is célul tűzte ki s e csodálatos hősiességű szabadságharc csak külső okok miatt bukott meg a hatalmas osztrák sereggel szemben?

Tudod-e, hogy a világ legnagyobb Lángelméi, államférfiai, költői, írói beszéltek és írtak e világ-történelmi érdemeiért rajongással a magyarságról, így többek közt *Napoleon* üzent a magyaroknak, „te nagy nemzet, méltán büszkélkedhetsz dicső származásodra“; *Dante* a legnagyobb olasz költő így kiáltott fel: „oh, nagyszerű Magyarország, ne engedd magad tovább gyötörtetni!“; *Victor Hugo*, a legnagyobb francia író írta, „Magyarország a hősök nemzete, a hősiesség megtestesülése, ez a kiváló

nemzet ki fog törni sírjából, amíg lesz a világon függetlenségi szellem, erény, hősiesség, dicsőség és szabadságvágy, addig élni fog Magyarország!"; *Heine*, a kiváló német költő írta: „ha hallom azt a szót, magyar, szűk lesz a német plundra rajtam, zúg és dörög a zivatar és trombiták harsognak harci zajban“; *Carducci*, a hatalmas olasz költő írta: „robbanj ki ősi fészkekből magyar, pattanj lovadra, mert tiéd lesz a szabadság napja“; *Ibsen*, a világhírű svéd író így írt: „a magyar név a világ legszébb és legbüszkébb neve lesz“; *Bismarck*, a németek legkiválóbb államférfia írta, „a magyar nép nekem nagyon tetszik“; a franciák büszkesége *Poyot* írta: „Magyarország zárt egész és annak egyes részei, akárhogy szakítsák el azokat, kell, hogy visszacsatlakozzanak“, ugyancsak a nagy francia *Taillandier* állapította meg, „a magyar nemzetet, ha sírba helyezik, fel fog támadni“?

Tudod-e, hogy *Montesquieu* állapította meg, „a magyar megérdemli a világ elismerését, mert szabadságszerető, nagylelkű, nemes jellemű és hős“, az angol *Johnson*, hogy „a magyar királyság többet tett a török veszedelem elhárítására, mint a többi Összes keresztény államok együttvéve“, *Ch. Andrews* washingtoni híres képviselő, hogy „a magyar hősiesség s áldozatkészség nélkül a Korán feléje került volna a Szentírásnak s mohamedán lenne az egész szárazföldi Európa“?

Tudod-e, hogy *Voltaire* magyarbarát költemé-

nyeket írt; *Lamartine* 1848-ban így írt: „hódolattal adózunk Magyarországnak, Franciaországban annyi a magyarok barátja, amennyi a francia polgárok, száma“?

Tudod-e, hogy a magyarok iránti rajongásból szerezte a nagy francia zeneköltő, *Berlioz* a világhírű *Marche de Rákóczi*, amelyet 1846-ban Pesten vezényelt és a néniét Brahms világhírű magyar tánczeneit?

Tudod-e, hogy a legtöbb államban az elnyomott osztályok vívták, csikarták ki — gyakran véres lázadásokkal — jogaikat, Magyarországon azonban a felvilágosodott nemesek kötötték össze a magyar függetlenség eszméjét jobbágyaik felszabadításának eszméjével, az osztrák reakcióval folytatott e küzdelmek közben sok nemes úr ment tönkre, szenvedett üldözést és 1848-ban a főnemesség és nemesség önmaga önként szabadította fel jobbágyait, valósította meg a teljes egyenlőséget, iktatta törvénybe a népképviselést, felelős kormányzást, tökéletes sajtó-, felekezeti-, tanulási- és politikai szabadságot?

Tudod-e, hogy milyen példátlan rokonérzés kísérte a magyar ügyet?

Tudod-e, hogy amikor 1848—49-ben *Kossuth Lajos* hívó szózatára fegyvert fogott a szegény, kis ország, amelynek nem volt hadserege és pocsékká verte akkor sorozott honvédeivel az Osztrák Ma-

gyar Monarchia hatalmas, kitűnő, hadseregét, bár fellázították ellene az idegenfajú lakosságot is: az egész világ csodálata s rokonszenve kísérte e nemzet példátlan, győzelmes harcait szabadságáért, az emberi jogokért? S tudod-e, hogy a világ minden részéből siettek a ír agyar szabadságharc védelmére szabadsághősök, a német *Leiningen* tábornok a sok német, egy egész bécsi légió, olaszok százai, — mint a nagy Lesseps megírta — sok francia, angolok, — mint a hős *Guyon* tábornok, svájciak, 20.000 lengyel 8 lengyel légióban, élükön *Bem*, *Dembinszky*, *Visocki* tábornokokkal s a vértanú *Woronieczki Micisláv* herceggel?

Tudod-e, hogy bár az idegeim ajkúakat fellázították Magyarország ellen, mégis igen sok idegen-ajkú harcolt önként a szabadságharc hadseregében különösen németek, ruthének, tótok, de románok, horvátok, szerbek is, hiszen a magyar szabadságharc egyik legnagyobb hőse volt a szerb származású vértanú-tábornok *Damjanich*, ugyancsak mártír-tábornok, a horvát *Knézich*?

Tudod-e, hogy amikor csak az orosz hadsereg segítségével tudta az osztrák-magyar ármádia leverni a magyar szabadságharcot s a zsarnoki boszszú kivégeztetett elfogott magyar vezéreket, ezreket börtönzött be, fosztott meg vagyonától, megszüntette időlegesen a magyar alkotmányt, üldözte még a magyar nyelvet is, akkor az egész világ fel-

háborodva tiltakozott az ellen, többek közt hivatalosan *Palmerston* lord, Anglia külügyminisztere, sőt még az orosz cár is kérő levelet írt, hogy ne bánjanak gonosztevékként a hős hazafiakkal s ne nyomják el e tehetséges, jobb sorsra méltó nemzetet?

Tudod-e, hogy a világ e páratlan rokonszenvének és szánalmának hatása alatt Törökország inkább megkockáztatta Ausztria katonai támadását, mintsem hogy kiszolgáltassa a hozzá menekült *Kossuthot* és társait?

Tudod-e, hogy a magyar szabadságharc iránti rokonszenves támogatás céljából *Zachary Taylor*, az Egyesült Államok elnöke s *John M. Clayton* akkori külügyminiszter elküldte *Dudley Mannt*, de míg Magyarországra ért, leverték a szabadságharcot, 1849 novemberben *Daniel Webster* amerikai senator, a későbbi külügyminiszter dicsőítette a magyar szabadságharcot, *Cass* tábornok a washingtoni szenatusban felemelte szavát „Európa legdicvsőbb, legnagyobb neme, a magyar“ mellett s *Forté* senator indítványára tiltakozott az amerikai kormány, hogy *Kossuthot* és társait fogva tartásuk Törökországban, ahová menekültek?

Tudod-e, hogy amikor Ausztria visszautasította az USA e beavatkozását a magyarok mellett, *Webster-*, aki akkor már az USA külügyminisztere volt, válaszában kifejtette, hogy a magyar „lábadók“ csak azt tették, amit Amerikában *Washington?*

Tudod-e, hogy a magyarok megnyerték Anglia

és Amerika egész népe rokonszenvét s ez államok hajót küldtek Törökországba, hogy szabad embereként hozzák el *Kossuthot* és társait?

Tudod-e, hogy *Eaynou* tábornagyot, aki a magyar szabadságharc leveretése után, mint diktátor példátlan kegyetlenséggel fojtotta vérbe Magyarországot, amikor később Londonban járt, az előkelő szállodák kiutasították a magyarok iránti rokonszenv demonstrálásaképen, egy sörgyár munkásai pedig félholtra verték s akkor így írt a Times: „ne menjen mr. *Haynau* bírósághoz elégtételért, mert nem akad Angliában olyan jury, amelyik el ne ítélné a magyar szabadságharc véreskezű letipróját!“

Tudod-e, hogy *Kossuth Lajost* és a magyar szabadságharc többi menekültjét Amerika s Európa szabad államai mint a nemzeti szabadság, demokrácia, haladás hős áldozatait ünnepelték akkor; az ő dicsőségüktől zengtek az amerikai, angol, francia parlamentekben, sajtóban; a világ legnagyobb írói, költői írták a magyarok mellett legszebb cikkeiket, verseiket!

Tudod-e, hogy *Kossuth Lajos* Angliában olyan diadalmas körutat tett, mint egy idegen sem s gyűlései után úgy Anglia legelső emberei, mint a nép olyan rajongó ünneplésben részesítették, ami Angliában példátlan?

Tudod-e, hogy amikor *Kossuth* s társai az USA vendégeként New Yorkba érkeztek, olyan ünnep-

lésben részesültek, amely ében idegenek sohasem; New York vezetői külön dízhajón mentek *Kossuth*-ék elé, a polgármester tartott üdvözlő beszédet s *Kossuth* válaszában megköszönte a fogadtatást, „melyhez fogható nem volt a történelemben“, a katonaság dízsorfala előtt lovagolt el *Kossuth*, majd hatlovas dízhintóba ült a polgármester mellett, a *Battery Piacétól* a gyönyörű, feldíszített *Broadway*, *Astor-téren*, *IV. Avenuen*, *Boweryn* keresztül a főposta mai épülete helyén álló *City Hall*ba vonult a menet, amelyben a katonai dízscsapatokat *Sandford* és *Morris* tábornokok vezették s résztvettek e felvonulásban az amerikai függetlenségi harc veteránjai, New York állam kormányzója, a senatum és kongresszus küldöttségei, az U. S. A. államainak deputációi, miniszterek, bírák stb. s tudod-e, hogy az utcák zászlóin e felírás díszlett: Hungary is not lost (Magyarország nem veszett el)?

Tudod-e, hogy *Kossuthnak* és társainak, olyan ünnepségekben volt része, hogy *Rhodes* történetíró ezt az évet „Amerika Kossuth esztendejének“ nevezi: bankettek, gyűlések, következtek a különböző városokban, „Kossuth-dollár-alapot“ csináltak egy új magyar szabadságharc támogatására?

Tudod-e, hogy *Washingtonban* a senatus, a kongresszus ünnepi ülést tartott *Kossuth* tiszteletére, küldöttség vezette őt a dízhelyre, az elnökök üdvözlötték az üléseken, mint a „nemzet vendégét“ s a

senatorok, képviselők egymásután ábécé sorrendben keltek fel helyükről, hogy *Kossuthal* kezét szorítsanak; *Kossuth* gyönyörű beszédekert mondott, a senatorok s képviselők ünnepi bankettet is rendeltek *Kossuth* tiszteletére, amelyen az első felköszöntőket *W. R. King*, a senatus elnöke, *Webster* külügyminiszter tartották s külön üdvözölte az agg *Henry Clay* is? Tudod-e, hogy ilyen hivatalos megtiszteltetésben *Kossuth* előtt csak *Lafajettet* része-gítette az amerikai törvényhozás'?

Tudod-e, hogy az USA 16 községét nevezték el *Kossuthról*, *Jowa* államban egy megyét, *Jogában* egy községet *Kosztá* magyar szabadsághőséről, *Illinoisban Attiláról* s később *Delawarben Deákról*, *Új-Carolinában Transylvániáról* egy-egy községet?

Tudod-e, hogy Amerika legnagyobb írói, költői — *Bryent*, *Longfelow*, *Emerson*, *Chota*, *Rufus* — versengtek Magyarország s *Kossuth* dicsőítésében, — *J. R. Lowel* például így írt:

„Land of the Magyars! though it be
The tyrant may relink his chain,
Already thine the victory,
As the just Future measures gain.

(Óh magyaroknak zsarnokverte népe!
Hiába csörg most rajtad a bilincs;
A jövő századok ítéletébe
Rajtad kívül győztes e harcban nincs!)

Tudod-e, hogy *J. G. Whittier* pedig így írt
Kossuthról:

Type of two mighty continents! — combining
The strength of Europe with the warmth and glow
Of Asian song and prophecy — the shining
Of Orient splendours over Northern snow!
Who shall receive him, who unblushing speak
Welcome to him, who strove to break
The Austrian yoke from Magyar necks, smote off
At the same blow the fetters of the serf, —
Rearing the altar of the Father-land
On the firm basis of freedom, and thereby
Lifting to Heaven a patriot's stainless hand
Mocked not the God of Justice with a lie!
Who shall be Freedom's mouth? Who shall give
Her welcoming cheer to the great fugitive?
(Óh két hatalmas földrész típusa, hőse te.
Akiben Ázsiának próféta ihlete
Európa erejével van egy lélekbe oltva,
Keletnek fénye és észak hadának tiszta volta.
Pirulás nélkül téged ki üdvözölhet!
Ki amíg fáradoztál, hogy összetörjed
A magyar vállát sebző cudar osztrák igát
Jobbágyok millióit is felszabadítád,
Ki azt mondád honodnak oltára ezután
Hadd álljon a szabadság szilárd talpazatán,
Ki esküre emelvén szeplőtlen jobbodat,
Nem csúfolád meg Istent, nem volt hamis szavad!

Köszöntve a hazátlant, gondúzta jövevényt,
 Ki szóljon a szabadság hű szóvivőjeként?)

Tudod-e, hogy *Kossuth Lajossal* tárgyalt *III. Napóleon* francia császár, s szövetségesévé fogadták őt az olasz egység kivívói, mert az volt véleményük, hogy csak akkor lesz rend a Duna völgyében s akkor lesz európai egyensúly, ha teljes, erős, független Magyarország hárítja el egymástól az összeütközésre készülő germán és szláv hatalmi törekvéseket, de sajnos váratlan események akadályozták meg e tervek megvalósítását?

Tudod-e, hogy milyen türelmes volt Magyarország a nemzetiségei iránt ?

Tudod-e, hogy *Szent István* teljes jogot adott az idegen fajtájúaknak-nyelvűeknek, Magyarországon a törvények sohasem tettek különbséget a magyar és idegen származásúak között, sőt azok az idegenek — például németek — akiket *Szent István* és utódai Magyarországra telepítettek több szabadságot s jogot nyertek, mint a magyar köznép?

Tudod-e, hogy az oláhok a XIII. századtól kezdve jöttek át apróbb, majd nagyobb csoportokban a *Kárpátok* hágóin *Erdélybe*, hogy a németeket magyar királyok telepítették ide s sok jogot kaptak éppenúgy, mint a szerbek, akik a török elől menekültek ide — egyszerre például 36.000 család *Cser-*

nojevics Arzén pátriárka vezetése alatt — s hogy ezek szabadságjogokat, kiváltságokat nyertek, azért hatalmasodtak el, mert a magyarságot a török háborúk megtizedelték s az idegenek boldogulást találtak, sokan közülük nagy vagyont szereztek e földön?

Tudod-e, hogy egy magyar törvény sem tett soha különbséget magyar és nem magyar nyelvű polgár között, az idegen származásúak éppenúgy lehettek nemesek, magas méltóságok viselői, mint a magyarok, hogy a központosító kormányok őket támogatták a függetlenségre törekvő magyarság ellenében?

Tudod-e, hogy amikor 1867-ben a magyar nemzet megbékült királyával, *L Ferenc Józseffel* és megcsinálta alkotmányát, ismét teljes nyelvi, egyházi, politikai jogokat biztosított idegenajkú és fajú lakosainak, nagy vagyonokat juttatott úgy a román, mint a szerb orthodox egyháznak, főpapjaikat a magyar főrendiház (senátus) tagjává emelte; a horvátoknak pedig a magyar haza bölcse, Deák Ferenc „fehér lapot“ nyújtott át, azt írják rá, amit akarnak s a magyar nemzet ellenkezés nélkül biztosítja azokat, ezért is nyertek tökéletes autonómiát?

Tudod-e, hogy ha csak egy békeév adatait vesszük tekintetbe, — például az 1908/9 évét — akkor is megállapíthatjuk, hogy a magyar kormány 448 német

iskola közül 182-nek, 365 szláv iskola közül 307-nek, 2170 román iskola közül 1480-nak adott segélyt és 14 millió aranykorona segélyt fizetett csak a román egyházaknak és iskoláknak?

Tudod-e, hogy még *Rosetti*, a nagy román államférfi is elismerte, hogy „Magyarország faji, nyelvi és vallási különbség nélkül szabadította fel jobbágyait, Románia csak 15 év múlva vér árán tudta megvalósítani, amit a magyar nemesség kényszer nélkül, tisztán lemondásból s felvilágosodott - róból adott meg“?

Tudod-e, hogy a magyar kormányok annyira nem magyarosítottak erőszakosan, hogy a Délmagyarországba telepített franciák — *Saint Hubert, Marcifalva*, stb. falvak lakói — nem magyarosodtak el, hanem elnémetesedtek?

Tudod-e, hogy az ausztriai csehek is úgy bíztak a magyarokban, hogy irredenta vezérük — *Rieger* — budapesti gyűlésen publikálta a csehek kívánóságait?

Tudod-e, hogy a legnacionalistább magyar párt — a függetlenségi párt — indított mozgalmat az iránt, hogy a magyarországi *Újvidék* városában szerb nemzeti színház épüljön s hogy mindaddig; amíg a nemzetiségi politika nem tört a magyar állam szétrobbantására, a nemzetiségi képviselők pártclubot sem tartottak, hanem a legnacionalis-

tább párt — a függetlenségi párt — klubjának vendégei voltak!

Tudod-e, hogy Horvátországra a magyar kormányok sokkal többet költöttek, mint amennyi a ott elért állami jövedelmek szerint azt az országot illette volna?

Tudod-e, hogy egyik magyar lakosú vidék sem Kapott a magyar államtól annyi segílyt, mint a ruthének földje?

Tudod-e, hogy olyan nagy volt a „magyar elnyomás“, hogy görögkeleti egyház Magyarországon mindig csak román és ruthén volt s még máig sem tudták a magyar görögkeletiek elérni, hogy magyar egyházuk legyen, hanem román és szerb egyházakhoz kénytelenek tartozni? S tudod-e, hogy a háború előtt Magyarországon 300.000 tősgyökeres magyar görögkatolikus, román és rutén egyházhoz tartozott és hiába küzdött 52 magyar egyházközség, hogy magyar liturgiát kapjon, azt csak 1912-ben sikerült elérnie a románok tiltakozása miatt?

Tudod-e, hogy annyira nem nyomta el Magyarország nemzetiségeit, hogy *Bethlen István* gróf kimutatása szerint a háborút megelőző évtizedben az erdélyi magyar nagybirtokok jelentős részét az oláh bankok összevásárolhatták s oláh parasztnak parcellázhatták?

Tudod-e, hogy még *Hlinka András*, a csehszlovák állam egyik tót megteremtője, a legnagyobb tét párt vezére is kénytelen volt elismerni 1925. jú-

lius 4-én, hogy „ezer esztendőt nem lehet elfelejteni, azért lobog mindnyájunk lelkében a magyar haza emléke, mert az ezer esztendős magyar uralom alatt nem szenvedtünk annyit, mint a cseh uralom hat éve alatt. **Tudod-e**, *Maniu Gyula*, az erdélyi románság vezére, Nagy-Románia volt miniszterelnöke kénytelen volt bevallani, hogy „az úgynevezett magyar elnyomás alatt nekünk, erdélyi románoknak jobb dolgunk volt, mint most“? **Tudod-e**, hogy a ruthének nyíltan, memorandumokban hivatkoznak a „magyar uralom paradicsomára“, a horvátok lázonganak s *Slipsics Lázár*, a volt magyarországi szerbek vezére — ki ma is ellensége a magyarságnak — jelentette ki 1925-ben röpiratában, hogy „az elmúlt hat esztendős jugoszláv uralom a mi szerbjeinkben kifejlesztette a régi magyar uralom utáni áhítózt“?

Tudod-e, hogy az első cirillbetűs könyvet — a zenggi glagolita misszálét Magyarországon nyomták 1491-ben, hogy az első román nyomtatvány 1552-ben a gyulafehérvári nyomdában készült, egyébként Magyarországon már 1472-ben nyomdát alapított Mátyás király Budán s ezzel megelőzte többek közt Angliát, Svédországot is.

Tudod-e, hogy az összes nagy tót költők, írók, tudósok magyarországiak voltak, magyar iskolákban tanultak s ez áll sok nagy szerb és román íróra, költőre, tudósra is?

Tudod-e hogy az első szerb színtársulatot Pes-

ten szervezte *Bujics Joakim* és hogy az első szerb tudományos társulatot — a *Matica Srpskát* — Budán alapították 1826-ban?

Tudod-e, hogy Magyarország mindig a felekezeti béke hazája volt?

Tudod-e, hogy Magyarország a katolikus egyházban az ötödik helyet foglalja el, mert első a németrómai császárság utóda Ausztria, második Franciaország, harmadik a legkatolikusabb ország — Spanyolország —, negyedik Anglia — a hit védelmezője, ötödik Magyarország, amely az egyetlen apostoli királyság s ezért a magyar hercegprímást a pápától a hatodik hely illeti meg, közvetlenül a patriarchák után?

Tudod-e, hogy egy családhoz sem tartozott annyi szent és boldog, mint a magyar *Árpád* uralkodóházhoz, *Szent István*, neje boldog *Gizella*, fiuk *Szt. Imre*, unokájuk *Szt. Margit* skót királynő, Skócia védőszentje, ennek fia */. Dávid*, Skócia másik védőszentje, *Szent László*, *Szt. Erzsébet*, *Boldog Agnes Klarissza*, *Boldog Margit*, *Boldog Kinga*, *Boldog Jolánta*, *Boldog Erzsébet*, *Szt. Lajos*, *meráni Szt. Hedvig*; kívülük *Boldog Hedviget*, *Szt. Andrást*, *Szt. Benedeket*, *Boldog Mórt*, *Boldog Csák Mórt*, *Boldog Antalt*, *Boldog Özsébet*, *Boldog Körösi Márkot*, *Boldog Grodecz Menyhértet*, *Boldog Pongrácz Istvánt*, a három kassai vértanút ünnepli az

egyház és tudod-e, hegy volt idő, amidőn egyszerre nyolcan éltek Magyarországon, akiket szentté, illetve boldoggá avattak?

Tudod-e, hogy *Nagy Lajos* magyar királyt a pápa az „egyház zászlótartójának“ nevezte?

Tudod-e, hogy sok nagyérdemű magyar hittérítő szerepelt, ezek közül például Ottó, Julian, Gerő domokosrendi barátok a Kaukázusban megtalálták az ott maradt magyar testvéreket?

Tudod-e, hogy *Szent István* zarándokházat emelt *Rómában, Ravennában, Bizáncban, Jeruzsálemben, Piroska* több templomot Bizáncban, *Szent Erzsébet* létesítette a marburgi, *Szent Ágnes* az argaui kórházat, *Nagy Lajos* magyar kápolnát *Achenben, Mária a S. Marin della Donnaregina* templomot *Nápolyban, II. Lajos* magyar király adománya a brüsszeli *Szt. Gudule* templom világhírű, óriási üvegfestménye, *Báthory István* alapította a vilnai egyetemet, *Pázmány Péter* magyar bíboros a bécsi *Pazmaneum* intézetet?

Tudod-e, hogy a magyar *Szent Erzsébet*ről nevezték el a párisi bőrbajosok kórházát *Hospice de la Sainte Reinenek*?

Tudod-e, hogy a protestantizmus sorában Magyarország ötödik helyen áll a világon 3.6 millió protestánszal az USA, a Brit birodalom, Németország és Svédország után?

Tudod-e, hogy az egész világon először a ma-

gyar *Erdélyben*, a tordai országgyűlésen 1545-ben iktattak; törvénybe a vallásszabadságot, majd az erdélyi magyar fejedelmek a protestánsok vallásszabadságát a bécsi (1624) és pozsonyi (1626) békében biztosították s tudod-e, hogy Magyarországon sohasem dúlt vallásháborút

Tudod-e, hogy Genf világhírű szoborművének, a „Reformáció emlékének“ egyik kimagasló alakja *Bocskay István* magyar főúr, erdélyi fejedelem, mint a vallásszabadság egyik legnagyobb bajnoka s a protestánsok jogegyenlőségének kivívóját. Tudod-e, hogy egy dombormű is van ott, amely az 1606. kassai országgyűlés ama jelenetét örökíti meg, amikor magyar nemesek kivont karddal ünneplik *Bocskayt*? **Tudod-e**, hogy a relief két oldalán *Bocskay* beszédéből a következő részlet olvasható: „L'indépendance de notre foi, notre liberie de conscience et nos anciennes lois ont pour nous plus de valeur que For.“ (Hitünk függetlensége, lelkiismereti szabadságunk, a mi régi törvényeink nagyobb értékek nekünk az erőszaknál)!

Tudod-e, hogy a magyar alkotmány teljes vallásszabadságot biztosított mindenkinek, a zsidóknak is, hiszen Magyarországon a középkorban sem voltak zsidóüldözések, pogromok; már 1780-ban türelmi rendeletet hoztak számukra; 1839-ben a magyar országgyűlés teljes jogegyenlőséget javasolt a zsidóknak, 1848-ban a magyar szabadságharc azt

meg is adta, 1867-ben biztosították egyenlőségüket s 1896-ban még kifejezettebben erősítették ezt meg?

Tudod-e, hogy Magyarországon volt zsidó miniszter, több ízben zsidó államtitkár, Budapestnek volt zsidó főpolgármestere, voltak zsidó tábornokok, egyetemi tanárok, magasrangú tisztviselők, képviselők, a felsőházban (senatusban) pedig most is hely illeti meg a magyar zsidók hivatalos képviselőit?

Tudod-e, hogy az oroszországi s romániai zsidóüldözések ellen Európában a leghatalmasabb tüntetést *Budapesten* rendezték, amelyen a főrendiháa (senatus) s a képviselőház elnöke, a nagyobb pártok vezérei, Budapest főpolgármestere szónokoltak?

Tudod-e, hogy a magyarság mindig milyen testvériesen viselkedett idegen nemzetekkel szemben ?

Tudod-e, hogy az európai kontinensen *Budapesten* állították fel az első *Washington* szobrot 1905-ben s hogy a magyarok oly elismerők az idegenek érdemeivel szemben, hogy itt szobra van *Garibaldi-nak*, az olasz szabadsághősnek, *Bemnek*, a lengyel szabadsághősnek, a lengyel légiónak s van a Magyar Tudományos Akadémián *Goethe-szoba*?

Tudod-e, hogy Lengyelország egyik legnagyobb királya a magyar *Báthory István* volt!

Tudod-e, hogy a magyar országgyűlésen 80 esz-

tendón keresztül követelték a független Lengyelország visszaállítását és a világháború elején ugyanitt hangzott el először ennek követelése

Tudod-e, hogy a mai jugoszláv király dédapjának, *Karagyorgyecics Sándornak*, amikor Szerbiából elűzték, Magyarország adott menedéket?

Tudod-e, hogy a lengyel szabadságharcukban sok magyar vett részt s a lengyel szabadságharc menekülteinek közül sokezeret fogadtak vendégül magyar úri családok, hogy az orosz cári zsarnokság ellen a török hadseregben sok magyar harcolt s ezek közül a magyar szabadságharc bárom tábornokát tiszteli a török történelem nemzeti hősként?

Tudod-e, hogy az olasz egységért folyó szabadságharcban sok magyar vett részt; hogy *Garibaldi* oldalán küzdött a magyar *Türr István*, aki később tábornoki ranggal az olasz király első hadsegéde lett, *Garibaldi* alatt, Nápoly parancsnoka volt; *Tükköry* ezredes — akiről utcát s kaszárnyát neveztek el Palermóban, s akinek ott emléktáblát is állítottak — ott esett el *Garibaldi* oldalán? Hogy magyar légió alakult Olaszországban s a háború befejezése után ezzel tisztította meg az olasz kormány Dél-Olaszországot a rablóbandáktól? S tudod-é, hogy *Garibaldi* „i miéi bravi ungheresi“-nek nevezte magyar katonáit, akikhez így szólt: „L' Italia e la nobile Ungheria sono ormai legate dall' indissolubile nodo stretto insienia sui campi di battaglia

dell a liberta: la Nation itali ana non dimentichera maicio che eleve ai suoi prodi fratelli imgheresi“.

(Olaszországot s a nemes Magyarországot felbont-hatatlan kötelékkel fűzték öasze a szabadságharcok: az olasz nemzet sohasem fogja ezt az ő vitéz magyar testvéreinek elfelejteni“)?

Tudod-e, hogy a ceglédiek *Turinban* szobrot emelnek *Kossuth Lajosnak*?

Tudod-e, hogy *Edward Ironside* angolszász ki-rály két fia *Szent István* magyar király udvará-ban találtak menedéket s egyikük magyar lányt is vett feleségül'?

Tudod-e, hogy *II. Endre* magyar király lánya — *Saint Elisabeth de Hongrie* — Franciaországban megkülönböztetett tiszteletben részesül, fejereklyé-jét *Besancon* érseki templomában őrzik?

Tudod-e, hogy a magyar parlamentben 18.000 aláírással ellátott memorandum s 18 nagy magyar város felirata alapján tiltakozott 1871 január 28-án *Irányi Dániel* pártvezér az ellen, hoigy *Elszász-Lotharingiát* elszakítsák Franciaországtól s pár év múlva, hatalmas magyar küldöttség ment képviselő-k, írók vezetése mellett Parisba, hogy ott ezért tüntessen?

Tudod-e, hogy amikor 1879-hen előntötte az ár-víz Szegedet, a franciák nagy jótékony ünnepsége-ket rendeztek a Hotel Continentalban, a Nagyope-rában, ami 250.000 frankot jövedelmezett a szegedi

szerencsétleneknek, a magyarok pedig még ez évben jótékony ünnepséget rendeztek Budapesten az elsüllyedt *Arrogante* francia hadihajó áldozatai háttaramaradottjai javára, ami 25.000 frankot jövedelmezett?

Tudod-e, hogy *Coppée*, a nagy francia költő, amikor őt és francia íróársait Budapesten szép ünnepségekkel fogadták, jelentette ki, hogy „legyőzetésük óta a magyar nemzet fogadta a franciákat legnagyobb szeretettel“ s tudod-e, hogy ekkor u Petőfi szobornál saját „Petőfi“ című versét szavaltata? **Tudod-e**, hogy a tüntető kiránduláson többek közt *Lesseps*, a nagy mérnök, *Delibes* és *Masienet* világhírű zeneszerzők, *Gouzieu* és *Ulhach*, *Ratisbonne* írók, *Joung*, *Belardi* főszerkesztők, *Feury*, *Rops* festőművészek is résztvettek! **Tudod-e**, hogy 1883-ban viszont a franciák ünnepelték a magyar írókat s művészeket, a Theatre Francaisban *Bornier* „Aux voyageurs hongrois“ című darabját adták, 1910-ben pedig Paris egy utcáját „Rue de Budapestének s egy terét „Place de Budapestének nevezte el?

Tudod-e, hogy a enbai szabadságharcban 1851-ben több magyar vett részt — *Prágay* őrnagy a magyar szabadságharc menekült hőse, hogy sebesülten ne kerüljön fogságba, a harctéren lőtte föbe magát s e szabadságharc leverése után két magyar tisztet lőttek föbe, többeket pedig gyarmati börtönökbe internáltak?

Tudod-e, hogy Franciaországnak öt marechal de France-ot, hat marechal de campot, öt general de brigadeot adott Magyarországra; hogy *XIII. Lajos* francia király alatt 2000 magyar harcos szolgált; *Richelieu* állította fel a magyar lovasságot — *Cavalerie hongroise* —; 1690-ben három huszárszázada volt a francia hadseregnek, 1705-ben *Deák Pál*, — a *Deák*, — 1716-ban *Rátkay*, — a *Rátkay*, későbbi *Desseffy*, — 1720 június 12-én *Bercsényi László* — a *Bercsényi* huszárezredet állította fel, mely a forradalom alatt az első számot kapta, — ma ellenben a 16-ik számú francia huszárezred; — hogy az első francia *Esterházy* huszárezredet 1733-ban állította fel ezredtulajdonosa?

Tudod-e, hogy az első porosz huszárezredet magyar huszárokból *Halász Zsigmond* alapítottál

Tudod-e, hogy a törökök főként a magyar *Orbán* mesternek köszönheték *Bizánc* «elfoglalását, mert olyan ágyút öntött, aminek felvonásához száz ökör kellett?

Tudod-e, hogy a lengyelek az 1579-iki s későbbi orosz- elleni háborúban sokat köszönhetnek a magyar *Békés Gáspárnak*, aki magyar csapatok élén lett a lengyel hadsereg egyik vezére; hogy az oláhok török elleni hadseregét *Király Albert* és *Rácz György* szervezték meg *Mihály* vajdának; hogy *Gyulai, Gaál Péter, Wallenstein* ezredese, horvát karabélyosai vetették vissza *Babenlerg* mellett a dánokat; hogy *Tóth Ferenc*, menekült kuruc, aki tüzér-

tábornok lett s báróságot kapott a francia hadseregben, építette a törököknek, a Dardanellák erődéit és ő készítette a szuezi csatorna első terveit is; *hogy Jávorka Ádám*, kuruc ezredes dédelgetett hőse lett az orosz hadseregnek!

Tudod-e, hogy az argentinai hadsereget a magyar *Czecz János* tábornok, a szabadságharc emigránsa szervezte meg?

Tudod-e, hogy *Krakkóban* a kiváló magyar tudós ifjak örök emlékezetéül az egyetem falán emléktáblát helyeztek el?

Tudod-e, hogy *Páduában* szobra van a magyar *Báthorynak*?

Tudod-e, hogy *Apponyi Albertet* bízta meg a nemzetközi békeegyesület, hogy készítse el még békeidőkben a világparlament tervét s olyan nagy tekintélye volt, hogy az interparlamentáris konferencia őt — mint a világ legjobb szónokát — kérte fel, hogy tartson beszédet angolul az amerikai szenátus és kongresszus előtt?

Tudod-e, hogy mennyit tett a magyarság az USA-ért?

Tudod-e, hogy a magyarok már régi idők óta szereztek nagy érdemeket az Egyesült Államokban, — hogy csak egy pár példát soroljunk fel: — *Budai Parménus István* már 1583-ban az amerikai expedíció híres latin poétája; kiváló misszionáriu-

sok, hittudósok, báró Rátkay János, Kanschak, akit az indiánok öltek meg *New Mexicoban*, Kelp János, aki 1694-ben érkezett ki, — vele egy időben Sárosy Nándor Izsák? **Tudod-e**, hogy az USA híres tudósai a múlt század első felében, többek közt Gáspár János Tódor orvostanár, Vály Ferenc, Spitzer Benjamin földrajztudós s amerikai tengerészkapitány?

Tudod-e, hogy *Haraszthy Ágoston* magyar to-kaji vesszővel indította meg a híres kaliforniai szőlőkultúrát, azért is nevezik ezt a kaliforniai bort azóta is „Tokay“nak; hogy *Haraszthy* nevére nevezték hosszú, ideig *Sank City* városát s hogy *San Diegoban* ma is van *Haraszthy Street*?

Tudod-e, hogy a magyar *Kováts Mihály* ezredes, a *Pulaski* légió parancsnoka s *Washington* forradalmának egyik legnagyobb hőse s mellette vitézkedtek a ni agyar *Polareczky* és gróf *Benyovszky Ferenc* is? **Tudod-e**, hogy *Washington* hadseregében sok magyar huszár harcolt?

Tudod-e, hogy Amerika egyik legnagyobb tudományos gyűjtője a magyar *Xantus János* volt, akinek néprajzi, ásványtani gyűjteményét rendkívüli becsben tartják a washingtoni *Smithsonian Institutban*, többször járta be az intézet megbízásából a világot, ő írta a legjobb néprajzi könyvet aa indiánokról, ő alapította a Csendes Óceánon Amerika első meteorológiai intézetét, egy általa felfedezett patakot Kansasban *Hungarian Creeknek* nevezett

el, s azt *Xantus Creekre* változtatták!

Tudod-e, hogy a magyar *Pulszky Ferencet* meghívta tanárául a *Harward* egyetem?

Tudod-e, hogy New York város kitűnő városépítési terve s a *Central Park* szabályozási terve a magyar *Asbóth Sándortól* származik, aki altábornagyságig vitte Észak oldalán a polgárháborúban, majd mint az USA argentinai nagykövete halt meg?

Tudod-e, hogy az Észak oldalán az U. S. A. polgárháborúban igen sok magyar harcolt — főként a chicagói Lincoln puskások közt, amelyeknek szervezője a magyar *Mihalóczy* ezredes, ki később hősi halált halt, — a Garibaldi gárdában, a 39. new-yorki gyalogezredben, a new-jersey, st. louisi gyalogezredben, *Mc. Clellan* tüzérezredben — s közülük kettő lett altábornagy, 5 tábornok, 15 ezredes, 2 alezredes, 133 őrnagy, 184 más tiszt? És tudod-e, hogy *Zágoty*, magyar huszárőrnagy springfieldi halálrohamának képe a Fehér Ház egyik büszkesége, hogy híres volt *Spelietich Imre*, a fort donelsoni hős? **Tudod-e,** hogy *Fremont* tábornok, a nyugati hadsereg főparancsnoka vezérkarában hét magyar főtiszt szolgált?

Tudod-e, hogy a magyarok közül *Asbóth* altábornagy az USA argentinai nagykövete, a magyar *Pomucz* tábornok szentpétervári főkonzul, *Ujházy* anconai, *Figyelmessy* középamerikai konzul volt.

Tudod-e, hogy többek közt a magyar *Kocsis Sámuel* Amerika egyik legnagyobb tudósa, *Helprin*

Mihály egyik legnagyobb etnográfusa, *Vállas Antal* a Louisiana State University tanára, egyik legnagyobb matematikusa, *Bettelheim* orvos, akinek, a japán Ryu-Kiju szigetén szobra van, egyik legkiválóbb felfedezője volt?

Tudod-e, hogy a magyar *Rombauer Gyula* alapította St, Louis legnagyobb lapját, *Rombauer Roderik* a legfelsőbb bíróság tagja, híres jogász volt, *Figyelmessy* tábornok a washingtoni legfelsőbb hadbíróóság elnöke volt s a magyar *Makk József* alapította az USA mérnöki katonai iskoláját?

Tudod-e, hogy a magyar *Gerster Árpád* a new-yorki sebészegylet elnöke, egyike volt a leghíresebb sebésztudósoknak, a magyar *Eichorn*, a hederlei Antitoxin Company igazgatója pedig, mint az anthrax szérum feltalálója szerzett ismert nevet?

Tudod-e, hogy a magyar szabadságharc iránti rokonszenvből az Amerikába menekült magyarok ingyen kapnak Jowa államban, Decatur megyében földet, amelyen *New Buda* néven magyar várost alapítottak, a város megszűnt, mint magyar város, de a járást (township) ma is New Budának hívják?

Tudod-e, hogy *Fejérváry Miklós* magyar ember óriási vagyonából híres parkot alapított *Danenport* Tarosában és ezt a városnak ajándékozta?

Tudod-e, hogy a magyar *Pullitzer*, aki volt polgármester és képviselő is, alapította Amerika egyik legnagyobb lapját, a *World-ot* és építette az első felhőkarcoló-újságpalotát?

Tudod-e, hogy ma is az egyetlen használt állatorvosi kézikönyv Amerikában a magyar *Hutyra* és *Marek* állatorvosi munkája?

Tudod-e, hogy a magyar *Munkácsy Mihály* képe: a „Vak Milton“ áll a new-yorki *Public Library* díszcsarnokában, mint annak legfőbb ékessége, a „Krisztus Pilátus előtt“ című világhírű képe pedig *Wanemakerék* legnagyobb büszkesége Philadelphian?

Tudod-e, hogy magyar festők, szobrászok alkotásaival tele vannak az amerikai múzeumok, képtárak? **Tudod-e,** hogy a newyorki *Metropolitan Museum* büszkeségei a magyar *Conti* „Genius of Immortality“ s „Mother and Child“ szobra s ugyancsak ő alkotta *Dewey* tengernagy diadalívének két csoportját a new-yorki Madison Square Gardenben, a Gainsborough Stocks Building triezét, *Morgan Dix* szobrát a *Trinity Collegeben*, a Hotel Astor három grácia szobrát?

Tudod-e, hogy a magyar *Juszkó Jenő* alkotta *Kay* szobrát a brooklyni Borough. Hall előtt; a magyar *Ettl János Orton* délamerikai utazó szobrát, amelyet Peru és Bolivia határán emeltek, a Hackensack Historical Society számára *Oroton* indiánfőnök pompás szobrát, ő dolgozott a *Kansas City War Memorialon*? **Tudod-e,** hogy elismert szobrászművész a magyar *Illava Károly* s a magyar *Kilényi* örökítette meg *Byrd kapitány* sarki repülését plaketten s ő készítette *Coolidge* elnök beiktatási plakettjét is?

Tudod-e, hogy a magyar *Finta Sándor*, akinek nagyszerű alkotásai élnek Délamerikában, világszerte feltűnést keltett északamerikai szobraival, de Amerikában kiadott angolnyelvű, magyartárgyú regényével is? **Tudod-e,** hogy elismert szobrászművészek az USA-ban a magyar *Kende Gézn, Gaál István*?

Tudod-e, hogy az előkelő világ egyik legelismertebb arcképfestője a magyar *Halmi Arthur*, és az volt a magyar *Márk Lajos*? **Tudod-e,** hogy az USA legelső művészei közé tartozik a magyar *Pogány Lilly*, karikaturistái közé a magyar *Major Henrik*? **Tudod-e,** hogy mily elismert művész volt az USA-ban a magyar *Lwow hercegné Parlaghy Vilma*, mennyire ismert művész báró *Pászlhorv Árpád, gróf Zichy né Podvinecz Erzsébet, László Arthur, Raskó Aurél, Murányi Gusztáv, Raczka IMJOS, Hero Roth s Gellért Hugó,* a *World* volt magyarszármazású rajzoló, *Ház Miklós, Baylos Zelma, Révész-Ferryman Flolve* s annyian mások?

Tudod-e, hogy magyar volt a newyorki Metropolitan Opera világhírű karmestere, *Bodanszky Arthur, Reiner Frigyes,* a cincinattii kitűnő dirigens, *Kún László,* a nagynevű karmester, *Ormándy,* a minnesotai dirigens, a világhírű *Rubinstein Erna* s *Szigeti József* hegedűművészek, *Harmati Sándor,* az omahai szimfonikusok dirigense, *Auer Lipót,* a szentpétervári zenekonzervatórium negyven éven át

híres tanára, aki New York legkeresettebb hegedű-Tedagógusa lett?

Tudod-e, hogy magyar *Dohnányi Ernő* zongoraművész, aki oly nagy sikereket aratott saját kompozícióival is és szimfonikus zenekarokat dirigált az USA-ban, továbbá magyar többek közt a nagy diadalokat elért *Nyíregyházi Ervin*, a neves *Antalffy-Zsiross Dezső*, aki mint orgonaművész inert, de mint zongoraművész is nagy nevet szerzett, *Mérő Jolán*, *Shuk Lajos*, *Füredi* csellóművészek, *Kresz "Géza hegedűművész, az elhunyt Vecsei Armand és Hazai zeneigazgatók s mások"?' Tudod-e, hogy magyar a Broadwayről jól ismert *Kilényi Edwárd*, *Yartin Pál*, *Rapee Ernő*, Amerika legnagyobb zenekarának karmestere?*

Tudod-e, hogy rengeteg magyar zenész, énekes, énekesnő szerepel állandóan Amerikában; magyar volt a Metropolitan Opera három primadonnája — *Metzenauer Margit*, *Ellen Dallossy*, *Anne Roselle (Gyenge Anna)* — is s híres énekes volt az itt elhunyt *Rózsa Lajos*, *Schorr Frigyes*, *Gábor Arnold*, a chicagói opera egyik büszkesége volt az elhunyt *Beck Vilmos*, majd a magyar *Ivogün Mária*, *Zádor Dezső*?

Tudod-e, hogy magyar ember *Gabriel Wells*, Amerika legnagyobb műgyűjtője?

Tudod-e, hogy *Edison* maga jelentette ki, hogy a telefon hasznosításában munkatársának s barátjának, *Puskás Tivadarnak* volt legfőbb része, ki fel-

találta a telefon-központot s a „ticker“-t is; egyébként Edisonnak egyik jobbkeze a magyar *Fodor* volt, mint ahogy a *Fordé* a magyar *Galamb*?

Tudod-e, hogy a filmipar megalapítói, felvirágoztatói Amerikában majdnem mind kivétel nélkül magyar származásnak, *Zukortól Foxig*; sok a magyar rendező, producer, színész; a külföldi darabok közül óriási százalékkal szerepelnek a Magyarok, sok a nagynevű színész, zeneszerző és igen bírás karmester?

Tudod-e, hogy három amerikai protestáns főiskolán, — Lancaster Pában, Bloomfield N. J.-n és Dubeque Jowában — van magyar tanszék?

Tudod-e, hogy mennyivel többet tettek Amerikáért a magyarok, mint a csehek, akik a polgárháború idején tízszerannyian éltek már kint, mint a magyarok, s a csehek mégis, — mint történetírójuk *Czapek* megjegyzi — inkább csak katonazenészeket adtak, míg a magyarok tábornokokat, tiszteket, hősöket?

Tudod-e, hogy a *Rockefeller* alapítvány amerikai latinnyelvű folyóiratának szerkesztője — *Aradius Avellanus* — magyar ember volt: *Mogyorássy Arpád*?

Tudod-e, hogy nemcsak az európai kontinensen, Budapesten, állították 1905. szeptemberében *Washington Györgynek* első szobrát amerikai magyarok de ugyanezek bőkezősége emelt szobrot Cleveland-

bari és New-Yorkban *Kossuth Lajosnak* is, valamint mellszobrot Buffalóban *Petőfi Sándornak*?

Tudod-e, hogy Budapesten szobrot emelnek *Bandholtz* amerikai tábornoknak, aki a román megszállás alatt megvédte a budapesti Nemzeti Múzeumot, amelyet román katonák ki akartak rabolni és sok más jót tett a magyarokkal?

Tudod-e, hogy New York világhírű katedrálisában, a *Riversydé Drive Cathedral*ban a főszobor magyarországi Szent Erzsébetet ábrázolja?

Tudod-e, hogy *H. C. Lineberry* bostoni egyetemi tanár szerint az 1910-es években, amikor körülbelül 1.200.000 magyar dolgozott Amerikában, ezek átlagban 100 millió dollárt kerestek évente s munkájuk 600 millió dollár értékű áruval gazdagította Amerikát?

Tudod-e, hogy a szigoráról közismert *Johnson* senator, amikor a kvótatörvény előadója volt, kijelentette, hogy „a bevándorolt magyarok úgy erkölcsi, mint takarékosági, higiéniai, mint munkaérték szempontjából a legkívánatosabb elemek közé tartoznak“?

Tudod-e, hogy mivel gazdagították magyar művészek a világot?

Tudod-e, hogy a magyar szobrászat és festőművészet igen kiváló volt már a XV. és XVI. században is; e kor világhírű szobrászai például a magyar *Kolozsvári Márton és György*, akiknek egyik szobra Prága legnagyobb művészi értéke; *Kupecký Já-*

nos, Bogdány Jakab, Mányoki Ádám és mások a külföld dédelgetett világhírességei és magyar származású volt a németek büszkesége, *Dürer* is?

Tudod-e, hogy a múlt század külföldön élő nagy magyar festőművészei világhírt szereztek, mint pl. *Brocky Károly, Boross József, Zichy Mihály,* akit az orosz udvar dédelgetett, a világhírű *Munkácsy Mihály,* akit Paris igen nagyra értékelt, azután *Benczúr Gyula, Hollóssy Simon, Litzenmayer S hidőr* és *Wagner Jakab* Németországban, *Böhm János* éremvéső, *Horovitz Lipót, Angeli Henrik* festők, *Tilgner Viktor* szobrász Bécsben, *Paál László* Parisban, *Schöbth Ágost* festő, *Alexy Károly* szobrász Angliában.

Tudod-e, hogy a ma is Londonban élő *László Fülöp,* mint a legdivatosabb arcképfestő aratott világsikereket többek közt a vatikáni, német császári, angol királyi udvarokban?

Tudod-e, hogy minden elismert képtárban sok a magyar festmény, a világhírű firenzei *Pitti* múzeumban például, ahol a világ legkiválóbb képeit gyűjtik össze, — hét magyar festő képei találhatók fel; hogy a magyar festők minden kiállításon győznek s így legutóbb a velencei nemzetközi tárlat első díját a magyar *Rudnay* kapta?

Tudod-e, hogy a magyar szobrász *Fadrusz János* Parisban Grand Prixet nyert, *Kisfaludy Stróbl Zsigmond* szobrai nagy elismerést arattak Svédországban, Amerikában, jelenleg Angliában?

Tudod-e, hogy az erdélyi *Bakfark Bálint* (1507—1576) Krakkó, Paris, Pádua ünnepezt zenésze, a pozsonyi *Neusiedler János* (1508—1563) és *Mátyás* (1507—1590) Németország legnagyobb zenésze e korban, 1600 körül világhírű a soproni *Rauch András*. egyházi zene terén *Kájoni* s mint hamburgi, dublini operadirigens a pozsonyi *Kurzer Zsigmond*?

Tudod-e, hogy a magyar *Liszt Ferenc* a világ egyik legnagyobb zeneszerzője s zongoraművésze volt, körútjai diadalutak voltak egész Európában; hogy magyar származású *Haydn*, az osztrák hi nusz szerzője, magyar a világhírű *Goldmark*, *Joaachim József*, *Poldini*, *Keiner István*, *Richter János*, *Nikisch Arthur*; igen nagy sikereket értek el külföldön *Bartók Béla* s *Kodály Zoltán*, a magyar népzene gyűjtői; valamikor az egész magyar világ legünnepelebb hegedűse *Reményi Ede* volt, *Vecsey Ferenc*, *Dohnányi Ernő*, *Nyíregyházi Ervin* s mások világsikert arattak?

Tudod-e, hogy a magyar cigányzene világhírű, számos magyar cigányprímás óriás sikert ért el a legnagyobb világvárosokban s hogy csak a magyar cigányzenekarok játszanak kotta nélkül?

Tudod-e, hogy *Beethoven*, akire erősen hatott a magyar zene, a pesti színház számára komponálta 1812-ben István király nyitányát?

Tudod-e, hogy könnyű zenében magyar zeneszerzők művei igen népszerűek, mint — *Lehár Ferenc*, *Jakobi Viktor*, *Kálmán Imre*, *Ábrahám Pál*,

Szirmai Albert; hogy *Hubay Jenő* a nagy magyar zeneszerző, hegedűművész a világ elismerten legelső hegedűtanára?

Tudod-e, hogy a németek nagy költője *Lenau* magyar származású s gyönyörű költeményeket írt a magyarokról éppen úgy mint *Korner*?

Tudod-e, hogy többek közt New York legszebb színházait a magyar *Bábolnay* és *Frisch* építették; a berliniek ünnepelt építész a magyar *Kaufmann Oszkár* volt; *Maróti Géza* építette a mexikói operát s sok délamerikai színházat; *Jerman Jenő* a rio de janeiroi kikötőt; a velencei kiállítási palotát a magyar *Baján*; a lisszaboni kikötőt *Engberth*; *Kaffka* a kairói tőzsdepalotát; *Guth* a palesztinai kikötőket; *Vágó József* nyerte el a genfi népszövetségi palota pályázatának első díját?

Tudod-e, hogy mit köszönhet a világ a magyar tudósoknak?

Tudod-e, hogy magyar tudósok voltak már nagyszámmal a múlt században is Paristól New-Yorkig, Berlintől Szentpétervárig, a Balkántól Indiáig!

Tudod-e, hogy a legelső komoly matematikai munkák egyikét a magyar *György Mester* írta 1499-ben latinul Hollandiában; *Sípos Pál* híres matematikai tanulmányát a berlini tudományos akadémia adta ki; *Bolyai Farkas* és fia *János* geometriáját az egész szaktudomány a múlt század eleje

legzseniálisabb matematikai alkotásának tartja; *Kerekes Ferencnek* a komplex számokról szóló tanulmánya a lipcsei tudóstársaság 1837-i nagy díját nyerte el s őt a szentpétervári egyetem akarta megnyerni tanárjának

Tudod-e, bogy a magyar *Maróthy György* (1714—1754) ama megállapítása alapján, bogy a tanítás egyik elemi eszköze a szám, írta meg világhírű művét *Pestallozzi*?

Tudod-e, hogy a magyar *Csernák László* deventefi tanár számelméleti kutatásait s törzsszámtáblázatait ma is nyilvántartja a matematika történetei

Tudod-e, hogy a magyar *Segner János András* göttingeni, majd hallei egyetemi tanár állapította meg először a fény hatásának időbeli érzékelését s több találmánya közül nevezetes az a forgókerék, amely a mai reakciós turbina ősei

Tudod-e, hogy *Petzval József* számította ki az első fényképező objektív görbületeit, találta fel a fényképezésre szolgáló arckép objektív lencséjét, építette a sötét kamarát és tervezte a vetítőkészüléket?

Tudod-e, *Eötvös Lóránd* báró kapilaritási elmélete világhírű, az ő elmélete alapján építette ki rendszerét a ma oly híres *Einstein* s hogy a tudomány rendkívül becsesnek tartja az ő ingáját, amely jelzi a földrengéseket s gravitációs mérésekre alkalmazza?

Tudod-e, hogy a földrengés tudományának ma is legbecesebb könyvét a magyar *Kövesligethy-Radó* írta?

Tudod-e, hogy a világ egyik leghíresebb csillagásza a magyar *Hell*, aki a bécsi csillagda igazgatója volt s akit a londoni csillagvizsgáló is hívott igazgatónak, továbbá *Fényi* páter, kinek a Nap protuberanciákra vonatkozó számításai és megfigyelései világhírűek?

Tudod-e, hogy a magyar *Jedlik Ányos* igazolta először készülékével azt, hogy elektromágneses hatás alapján lehet forgószerkezetet készíteni s hogy *Siemens* előtt 18 évvel felfedezte a dinamót?

Tudod-e, hogy a magyar *Kempelen Farkas* már 150 évvel ezelőtt beszélőgépet, gőzturbinát csinált s azt a máig is megfejthetetlen sakkozógépet, amelyvel csodálatba ejtette a világot?

Tudod-e, hogy az első mai lépcsőzetes billentyűrendszerű zongorát a magyar *Janka Pál* csinálta?

Tudod-e, hogy a betűszedőgépet a magyar *Menk* és *Kiegel* konstruálták, az utóbbi billentyű szerkezettel?

Tudod-e, hogy a magyar *Pollák Antal* és *Virág József* találták fel a gyorstávíró, amellyel percenként 5000 jelt lehetett továbbítani?

Tudod-e, hogy a magyar *Kossuth Lajos Tivadar*, olasz vasútigazgató találta fel a folyosós-fülkés vasúti kocsit, amit „*Kossuth-kupénak*” ró-

la neveztek el, öccse *Ferenc* pedig megnyerte ter-
vével az egyiptomi nilusi acélhidak pályázatát?

Tudod-e, hogy a magyar *Mihalik János* építette az első betonzsilipeket; *Bánki Donáttól* származik a benzin porlasztó, az első hasznavehető repülőgép-modell s, hogy motort és turbinát neveztek el róla?

Tudod-e, hogy világhírű a magyar *Kandó Kálmán*, aki többek közt az olasz *Valtellina* villamos vasutat építette?

Tudod-e, hogy a magyar *Zsigmondy Vilmos* volt a világ leghíresebb artézikutfúrója; *Kerpely Antal* érdeme, hogy meg lehet tisztítani a nyers vasat a kén, foszfor és rézszennytől; világhírű a *Farbaky István* gázfejlesztőkészüléke, *Schenek István* akkumulátora; *Zipernovszky Károly* és *Bláthy Ottó Titusz* dinamója, transzformátora és nagy turbógenerátora?

Tudod-e, hogy *Zipernovszky* fedezte fel a colié-
iért, a rádió e fontos alkatrészét s akkor készült el a drótnélküli táviratozás felfedezésével, amikor szerencsésebb vetélytársa *Marconi* szabadalmaztatta!

Tudod-e, hogy egyesek szerint a magyar *Irinyi János* találta fel, mások szerint tökéletesítette 1836-ban a gyufát?

Tudod-e, hogy a magyar *Türr István* építette meg a görög korinthusi tengeri csatornát és lépett elő először azzal a tervvel, hogy meg kell csinálni a

Panama csatornát; hogy a korinthusi csatorna építésvezetője a magyar *Gerster Béla* volt?

Tudod-e hogy két magyar tudós, *Lénárt*, a heidelbergi s *Bárány*, az uppsalai egyetem tanára *Nobel* díjat nyert?

Tudod-e, hogy a magyar *Ferenc-csatorna* tervei alapján csinálták meg az amerikai híres *Brie* csatornát?

Tudod-e, hogy mennyi magyar természettudós világhírű; például *Entz Géza*, aki először mutatta ki a növények s állatok életközösségét; *Apáthy István*, aki felfedezte saját eljárása szerint az idegrendszer vezető elemeit; *Lenhossék Mihály*; *Daday Jenő*, akit a parányi szervek legalaposabb ismerőjének tartottak világszerte; *Farkass Kálmán*, akinek köszönhető a fejlődés energetikai új iránya; *Török Kálmán*, akinek koponyamérésekről szóló tanulmányai világszerte éppen úgy megbecsültek, mint *Hutyra* és *Marek* állatorvosi tankönyvei?

Tudod-e, hogy *Strieker Salamon* észlelte először a vérsejtek kilépését a lobos érfalon keresztül 1864-ben és a kötőszöveti sejtek átalakulását fehér vérsejtekfcé; sőt hogy *Bagellardus Pál* már 1472-ben írta az első könyvet a gyermekbetegségekről, *Bagger Károly* már 1670-ben felfedezte a törvényszéki orvostanban fontos tüdőlégpróbát, *Wereshalmi István* (1723—99) már pestis ellen védőoltásokat alkalmazott, *Szkollanics Ferenc* pedig már 1773-ban

genny el oltva lázaikat idézett elő elmebetegek gyógyítása céljából?

Tudod-e, hogy a magyar *Istvánffy Gyula* volt a szőlőbetegségek legkiválóbb felfedezője s ő szervezte meg a perenospora elleni nemzetközi védelmet?

Tudod-e, hogy a magyar *Pupin Mihály* találta fel a nevéről elnevezett, kábeltelefonnál fontos tekeracet?

Tudod-e, hogy az üszög gombák elleni védekezésnél mindenütt a magyar *Linhart György* módszerét használják; hogy a magyar *Preusz* már *Pasteur* előtt felfedezte a bor pasztörizálását?

Tudod-e, hogy világhírt szerzett új ásványok felfedezésével a magyar *Krenner József*; *Hevesy György* fedezte fel a *Hafriurn* nevű új elemet; *Zsigmondy Richárd* az ultramikroszkópot; *Szilárd Béla* párisi főiskolai tanár a rádiókémia terén világra szóló kutatásokat végzett; *Than Károly* a gáztörvények; *Horváth Géza*, *Csiky Ernő* az állattan terén szereztek nagy érdemeket?

Tudod-e, hogy *Szentgyörgyi Albert* világ feltűnést keltett azzal, hogy a paprikából C vitamint állít elő?

Tudod-e, hogy a magyar orvosok már a XVI. század óta világhírűek, a magyar *Bánffyhunyadi János* már ekkor állott *London* legnagyobb kórháza élén; a bolognai egyetemnek már 1531-ben büszkesége volt *Zsámboky János*; *Gyöngyösi Pál*,

Erzsébet cárnő orvosa; egész máig kiváló orvosok működtek s működnek ma is külföldi egyetemeken, intézetek élén, királyi udvarokban?

Tudod-e, hogy a magyar *Semmelweiss Ignác* a gyermekágyi láz okának és ellenszerének felfedezője, ami millió és millió szülőanya életét menti meg?

Tudod-e, hogy a világ legnagyobb bonctani tudósa a bécsi egyetem magyar származású tanára, *Hyrtt* volt; hogy a gégetükröt *Czermák*, a pesti egyetem tanára fedezte fel; hogy a világ ma is legnagyobb orvostudósai közé számítja például a magyar *Lenhosékot*, a két *Korányit*, *Tauffert*?

Tudod-e, hogy *Fodor József* fedezte fel a vérsavónak baktériumölő hatását; *Hőgyes Endre* tisztázta a dobüreg élettani funkcióit?

Tudod-e, hogy a bolognai egyetem híres tanára volt a magyar *János* (1358), aki az orvostant, *Dénes* (1474), aki a logikát, *Gergely* (1472), aki szám-tant tanított, a bécsi egyetemnek 1413-tól 1639-ig 139 magyar tanára volt, már a XIV. században egy *Ladislaus Hungarus* nevű rektora, a prágai egyetemnek 1415-ben a magyar *Briccius de Buda* volt rektora, a königsberginek pannóniai *Kristóf* egy-szer, *Bálint* négyszer volt rektora, a wittenberginek 1600 körül világhírű sebésztanára volt *Jensen János*, a lipcsei egyetem rektora volt *Peremártoni Mihály* és *Bél András* (1717-82).¹

Tudod-e, hogy magyar volt Paris valamikor

leg híresebb orvosa *Gruhy*, aki felfedezte a kórokozó gombák és trypanosomák nagy részét; világhírű volt, *Kaposy*, a híres bécsi belgyógyász, *Koppány*, a philadelphiai egyetem büszkesége, *Révész*, a párisi városi kórház világhírű igazgatója?

Tudod-e, hogy *Horváth Sándor* egyetemi tanár híres pathológus volt Oroszországban, *Strausz* ugyanezt tanította a párisi egyetemen, *Löwy* a párisi obszervatórium igazgatója volt; *Lang*, *Politzer*, *Hayek*, *Sigmund*, *Meiemann* a bécsi, *Biedl* a prágai *Kont* a párisi, *Tetmayer* a zürichi egyetem híres tanára volt?

Tudod-e, hogy a magyar *Mihály Dénes* ért el legnagyobb sikereket a távolbalátás felfedezésében?

Tudod-e, hogy a magyar *Klobusitzky Dénes* a híres délamerikai *Butantan* intézet legkiválóbb kigyóméreg szakértője?

Tudod-e, hogy a földgáz kutatás kiváló magyar tudósa — *Böckh Hugó* — óriási sikereket ért el Kis-Ázsiában, Perzsiában, Indiában, Ó-Francia- és Spanyolországban; Jáva és Ecuador földtani kutatásai ifj. *Lóczy Lajosnak* köszönhetők; Japán térképezésében legnagyobb sikert *Teleki Pál* gróf ért el, akit a Népszövetség ama hármasságba választott, amelynek feladata, volt a kis-ázsiai vitás mossnli terület megvizsgálása?

Tudod-e, hogy *Litfass* soproni nyomdász a hirtetőoszlop feltalálója s azt a németek ma is Litfasis-oszlopnak nevezik?

Tudod-e, hogy a magyar *Benyovszky Móric* gróf a Csendes-Océánon sok szigetet fedezett fel s ő hódította meg a franciáknak *Madagaszkárt*, melynek alkirálya volt?

Tudod-e, hogy Magyar *László* világította meg Afrikában a *Kongó* medenceviszonyait, fedezte fel a *Kuanza* folyását s *Bihében* a benszülöttek királyukká választották?

Tudod-e, hogy a magyar *Teleki Sámuel* gróf tárta fel a keletafrikai medence északi részét és ő fedezte fel a *Rudolf, Stefánia* tavakat és sok ismeretlen vulkánt?

Tudod-e, hogy Anglia a magyar *Körösi Csorna Sándort* a tibeti nyelv úttörő bűvárjának tartja s az *Asiatic Society of Bengal* emléktáblát emelt örök emlékezetéül tiszteletére az indiai *Darjeelingben*?

Tudod-e, hogy a világ legnagyobb élő felfedező tudósa a magyar *Stein Aurél*, aki a londoni földrajzi társaság dísztagja?

Tudod-e, hogy az angolok emléktáblát állítottak a világhírű *Baker* angol utazó magyar feleségének, aki résztvett férje veszedelmes utazásain, annak életét Afrikában meg is mentette?

Tudod-e, hogy Anglia egyik legnagyobb keleti tudósának *Vámbéry Armint* tekinti, aki elsőnek járta be az ázsiai *Teheránt, Szamarkandot*: hogy *Zichy Jenő* és *Ágost* grófok kutatták át *Mongóliát*; hogy *Berzenczey* és *Onódy Kelet-Turkesztánt*; *Mun-*

kácsi Bernát érdeme a kaukázusi legtökéletesebb nyelvészeti és néprajzi kutatás s hogy az izlám egyik legnagyobb tudósának tartja *Goldzieher* és *Kunos Ignácot*?

Tudod-e, hogy *Széchenyi Béla* gróf s *Lóczy Lajos* tárták fel Belső-Ázsiában a babhai medencét s évtizedek múlva az angol tudósok *Lóczyt* kérték fel, hogy adjon nevet a *Transhimalaya* hegyláncnak, amit az ő kutatásai alapján fedezett fel *Sven Hedin* f

Tudod-e, hogy China vízrajzi felfedezője a magyar *Cholnoky Jenő*, hogy a Kaukázus legelismertebb földrajza *Déchy Mór*, majd *Zichy-Bálint Jankó* expedíciójának köszönhető

Tudod-e, hogy nemzetköziéig nagyra becsülik *Bíró Lajos* újguineai, *Tor day Emm* afrikai *Hell* és *Sajnovics* norvégiai csillagászati, *Hermann Ottó*, *Lendl Adolf*, majd *Chernel István* norvégiai madártani, *Balogh József* guineai, *Menyhárt László* Zambezi-menti növénytani gyűjtéseit?

Tudod-e, hogy a Balkán első földrajzi, néprajzi, természetrajzi feltárása a magyar *Kitaibel Pálnak*, *Frivaldszky* *Szilády Zoltánnak* s *Jánosnak*, *Huberhander Jánosnak*, *Janka Vikornak*, *Kánila Ágostonnak*, *Borbás Vincének*, *Degen Árpádnak* s inas magyar felfedező tudósoknak köszönhető?

Tudod-e, hogy az első hírügynökség, a világhírű francia *Havas Iroda* megalapítója, *Havas Károly* magyar volt?

Tudod-e, hogy a következőkre is büszke lehet a magyarság?

Tudod-e, hogy a négykerekű kocsikat először a magyarországi *Kocs* községben gyártották, ezért nevezik így minden nyelven, — magyarul kocsinak, angolul coach-nak, németül Kutsche-nak, stb.?

Tudod-e, hogy a huszárságot az egész világon a magyar huszárezredek mintájára szervezték meg, azért vette át minden nemzet a magyar „huszár” kifejezést (a franciák housardnak, az angolok hus-sarnak nevezik, a huszárkabátot a dolmányból a franciák dolmannak, a zsinórozást a magyar sűjtásból a franciák soutachenak, a magyar csákóból a huszárok főveget a franciák schakenak) ?

Tudod-e, hogy az európai kontinensen Budapesten építették az első földalatti vasutat s annak hatása alatt készültek az amerikai subway-ek?

Tudod-e, hogy a világ legelső láncszerkezetű hídja a budapesti Lánchíd volt, a budapesti Erzsébet híd pedig a kontinens legnagyobb nyílású hídja s egyben Európa legnagyobb nyílású függő hídja?

Tudod-e, hogy 18 külföldi egyetemen működnek híres magyar tudósok s hogy legutóbb hét nagy szellemi versenyen győztek magyarok (londoni regénypályázaton, bécsi nemzetközi hedegűversenyen, varsói Chopin versenyen, a genfi békepalota, lisszaboni kikötő, mexikói színház, belgrádi városháza építési pályázatán)?

Tudod-e, hogy a világ első polgári technikai főiskolája Magyarországon volt, az 1782-ben megnyitott budai Institutum Geometricum?

Tudod-e, hogy a magyar főiskolák oly világhírűek, hogy sok amerikai diák, orvos keresi fel azokat; hogy a világ egyik legkiválóbb zenei és képzőművészeti főiskolája Budapesten van, hogy a budapesti Szépművészeti Múzeum elismert; hogy Budapesten van — nem a legnagyobb — de a legszebb állatkert; a Balatonon a le elismertebb halbiológiai intézet; hogy a magyar Mezőgazdasági Múzeum a világon a legelsőek közé tartozik s hogy a budapesti Operaház hosszú ideig a világ harmadik legkiválóbb operája volt?

Tudod-e, hogy a magyar állam bőkezűségéből a magyar *Vásárhelyi Pál* kezdeményezésére magyar mérnökök vezetésével, magyar munkások építették a Vaskaput, amely lehetővé tette a dunai hajózást a román és jugoszláv partok közt a Fekete-tengerig?

Tudod-e, hogy a világhírű magyar selmecebányi akadémia mintájára szerveznék a párisi Ecole Centrale-t?

Tudod-e, hogy a württembergi egyetem egyik könyvtárát a magyar *Kassai Mihály* alapította, a bécsi udvari könyvtárt *Miksa* császár a magyar *Corvinákkal* s a magyar *Zsámboki János* hagyatékával indította meg; az oxfordi híres keleti kéziratgyűjteményt a magyar *Úri János* szervezte?

Tudod-e, hogy a világon az első szemész-klinikát Pesten alapították 1801-ben, az első közegészségügyi laboratóriumot ugyanitt 1874-ben, hogy a kolozsvári egyetemen volt 1874-ben az első dermatológiai tanszék; hogy a világ első vegyész kongresszusát 1786-ban Selmecbányán s első agrogeológiai kongresszusát Budapesten 1909-ben tartották?

Tudod-e, hogy Brassóban 1546-ban előbb volt papírgyár, mint Angliában?

Tudod-e, hogy a szabadságharc menekültjei közül *Csernátony Lajos*, a Times new-yorki szerkesztője lett, br. *Jósika Miklós*, *Ludvigh Gyula*, *Horn Ede* nagynevű francia, illetve belga publicisták, később *Helfi Ignác* olasz lap szerkesztője?

Tudod-e, hogy az első nemzetközi sajtószövetség Budapesten alakult meg a magyar *Rákosi Viktor* kezdeményezésére, nemzetközi újságírókongresszus keretében!

Tudod-e, hogy *Jókai Mór* regényei közül 32-öt fordítottak le angolra, 21-et franciára, több mint 100-at németre s ezenkívül több regénye jelent meg hét nyelven; hogy *Petőfi* versei közül többet 34 nyelvre fordítottak le — még japánra, kínaira, szanszkritra és görögre is; hogy a régi írók közül *Fáy*, *Kisfaludy*, *Kemény*, *Arany*, br. *Eötvös*, *Csép reghy*, *Csáky* s mások műveit fordították le különböző nyelvekre; hogy *Gárdonyi Géza* elbeszélései igen nagy sikert értek el franciául; hogy *Mikszáth*-nak csak franciául 42 kötete jelent meg, hogy magyar színművek óriási sikereket értek el a legtöbb művelt államban, különösen *Molnár Ferenc* művei,

Herczeg Ferenc irodalmi értékű alkotásai s az újra felelevenített *Madách* halhatatlan műve: Az ember tragédiája?

Tudod-e, hogy a világ legnagyobb nyelvcsodája *Mezzofanti* szerint, aki 103 nyelven beszélt, az összes élő nyelvek közül az olasz után a magyar a legdalamosabb és verselés szempontjából a legfejődésképesebb; hogy sok nyelvtudós, író, költő vallotta ezt s hogy a német *Brockhaus Lexicon* szerint a magyar nyelvet „a hangzók szép aránya, hangjának finom árnyalása a világ egyik legszebb és legférfiasabb nyelvvé teszi.

Tudod-e, hogy a magyar hadseregben már 1598-ban tudtak holdfény segítségével tükrökkel táviratozni?

Tudod-e, hogy a XVI. század közepén *Erzsébet* angol királyné a brádi bányából magyar bányászokat hozatott, hogy azok bevezessék a magyar találmányú síneken járó bányakocsit, a bányatárnak újszerű gerendázását, — amelyet *Hungarian riffle*-nek hívnak, — a foncsorozott kohót, melynek ma is *Hungarian mill* a neve?

Tudod-e, hogy az angol üvegipar alapjait magyar üvegesek vetették meg 1556-ban s ezért a worchester-stourbridgei üvegyár melletti dombot ma is *Hungarian Hill*-nek hívják?

Tudod-e, hogy magyar kohómestereket szerződtetett Oroszországba *Rettenetes Iván* cár, Franciaországba *XI. Lajos*, hogy magyarok a francia bőr-

ipar megalapítói, ezért hívják a magyar módszer szerint készített bőrt Franciaországban ma is még *hongroyenak*, cuir de Transsylvanie-nak, botié á la housardnak?

Tudod-e, hogy *Magyar Sándor* és *Endresz György* Justice for Hungary gépevel átröpülte az Óceánt, s amerikai magyarok áldozatkészsége — főként a *Szalay Emil* — tette lehetővé a magyar igazságok hirdetéséneke nagyszerű propagandáját?

Tudod-e, hogy a kisszámú magyarság mindig számarányát sokszorosán felülmúló sikereket ért el a sportok világversenyeiben; így az 1896-iki olimpiai versenyen világbajnokságot nyert *Hajós Alfréd* a 100 és 200 méteres úszásban; az 1900-iki *Bauer Rezső* diszkoszvetésben; az 1904-iki *Halmai Zoltán* az 50 és 100 yardos úszásban; az 1906-iki úszócsapatunk a 4x100 méteres úszásban; az 1908-iki kardvívócsapatunk és *Weisz Rhárd* nehézsúlyú birkózásban; az 1912-iki kardvívócsapatunk, *Prokopp Sándor* céllövésben, *Fuchs Jenő* egyéni kardvívásban; az 1924-iki *Halassy Gyula* galamblövészetben; az 1928-iki kardvívócsapatunk, *Terstyánszky Ödön* egyéni kardvívásban, *Keresztes Lajos* könnyűsúlyú birkózásban, *Mező Ferenc* irodalmi versenyen; legutóbb pedig a losangelesi versenyen a nyolc milliós magyarság a hatodik helyre került az USA, Finnország, Németország, Olaszország és Japán után a nemzetek versenyében, mert megnyerte a vízipólócsapatversenyt, a vívási csa-

patversenyt, valamint *Pillér György* győzött az egyéni kardversenyben, *Énekes István* a légsúlyú ökölvívásban és *Pelle István* két díjat nyert a tornaversenyben?

Tudod-e, hogy magyarok 1896—1932 között 24 első díjat nyertek a világ-, az európai- és a főiskolai bajnokságok közül; pedig az 1925—1934 években 82 első díjat nyertek?

Tudod-e, hogy a magyarok mindig kiváló lovasok voltak, s a magyar versenylovak közül a *Kisbér* nevű mén 1876-ban megnyerte a párisi nagydíjat, az epsomi Derbyt; a *Kincsem* nevű kanca pedig az 1878—1889 években angol, francia, német és osztrák versenypályákon 54-szer futott és mindig győzött; az osztrák Derbyt 1871—1929 között 31-szer nyerte meg magyar nevelésű paripa?

Tudod-e, hogy Magyarország nem akarta a háborút?

Tudod-e, hogy Magyarország nem akart háborút, hanem Oroszország akarta szétrobbantani az Osztrák Magyar Monarchiát s ezért aláaknázza kém-szervezetekkel, — mint egy mármaroszigeti per is bizonyította — orosz izgatók dolgoztak Magyarország ellen a rutének közt, orosz és román bombamerénylők kíséreltek meg merényleteket Debrecenben a magyar görög-katolikus püspök ellen és oltottak ki ekkor több ártatlan emberéletet; román pénzel bomlasztották Erdélyt, orosz pénzel a Felvidéket,

a magyar birodalom szerves részeit; Szerbiában és Boszniában titkos társaságokat az oroszok pénzelttek és ezek szervezték meg a szerajevói bombamerényletet, amelynek Ferenc Ferdinánd trónörökös és felesége esett áldozatul?

Tudod-e, hogy a Monarchia nem akart a szerajevói bombamerénylet után sem egyebet, mint azt, hogy a gyilkos titkos társaságokat haladéktalanul megszüntessék, — de biztosítani kívánta Szerbia függetlenségét és területi épségét is s Szerbia ennek ellenére mozgósította orosz utasításra hadseregét!

Tudod-e, hogy már a háború előtt elárasztották Magyarországot idegenfajú lakosait olyan térképekkel, amelyeken már fel volt tüntetve, hogy mely területeket fognak elszakítani Magyarországtól és azért harcoltak vitézül a magyarok, mert tudták, hogy vereség esetén szétszaggatják Magyarországot; Magyarország már a háború kitörésekor lekötötte magát amellelt, hogy nem akar területi hódításokat; a világháború tehát a magyarság rákényszerített, önvédelmi harca volt, amelyben semmit sem nyerhetett, csak mindent veszthetett?

Tudod-e, hogy *gróf Tisza István* ellenezte a háborút; ezt kifejezte a király előtt is, de mert Magyarország nem maga intézte külügyeit, nem volt önálló hadserege sem, hanem fiai az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregének voltak tagjai, — tehát nem akadályozhatta meg a háborút és így az önvédelmi harcaért nem felelős!

Tudod-e, hogy *Charles Tissayre* francia publicista és politikus kijelentette, hogy „*Tisza István* magyar miniszterelnök volt a világ összes vezető államférfiai között az egyetlen, aki komolyan meg akarta akadályozni a háborút“! **Tudod-e,** hogy lord *Sydenham* „*My Working Life*“ című híres művében így ír: „Magyarországot akarata ellenére kényszerítették háborúba s nem rajta múlt, hogy nem tudott e kónyszerhatás alól kiszabadulni“? **Tudod-e,** hogy *Harry Elmer Barnes,* az USA nagy tudósa megállapította, hogy „tanulmányaim s kutatásaim «órán arra a meggyőződésre jutottam, hogy a háború kitöréséért Ausztria és Magyarország nem felelős, Magyarország Ausztriától különválasztva pedig teljesen ártatlan“!

Tudod-e, hogy a világ egyik legnagyobb történetírója, *Carlo Antonio Ferrero* szerint „*Tisza* magyar miniszterelnök mindent elkövetett, hogy megakadályozza a háborút, csak mikor ez nem sikerült, vállalta magyar sorsra jellemző hűséggel a tragikus harcot“?

Tudod-e, hogy még *Szaszonoc* orosz külügyminiszter, a háború egyik felidézője is elismerte emlékirataiban, hogy „egyedül *Tisza* magyar miniszterelnök akarta komolyan megakadályozni a háborút“?

Tudod-e, hogy *gróf Tisza István* magyar miniszterelnök tiltakozott a világháború alatt a korlátlan, búvarhajó-harc ellen!

Tudod-e, hogy *IV. Károly* magyar király több ízben akart békét kötni a háború alatt, és hogy elfogadta már akkor *Wilson* pontjait'?

Tudod-e, hogy a bukaresti béketárgyalásoknál Magyarország nyomására Romániától nem követeltek nagyobb területeket, csak egészen jelentéktelen határkiigazítást?

Tudod-e, hogy a háború alatt Magyarország milyen emberségesen bánt a hadifoglyokkal és internáltakkal, hogy ezt megállapította a háború alatt ellenőrzés céljából Magyarországon járt Vörös Kereszt-misszió is, amely az egyik internáló táborban senkit sem talált, mert az internált angol jockeyk versenyen lovagoltak, a franciák dolgoztak: nyelvmestereskedtek, olasz zenészek a zenekarokban működtek, egyikük az Operaház zenekarának volt szerződött tagja? **Tudod-e,** hogy amikor befejeződött a háború, a magyarországi internáltak megjelentek az angol *Troubridge* admirális előtt s hálával, szeretettel jelentették ki előtte, hogy „Magyarország s a magyarok az internáltakkal nem éreztettek gyűlöletet, sőt a leglovagiasabban bántak velük, gentlemanlike viselkedtek irányukban“?

Tudod-e, hogy erőszakolták Magyarországra a trianoni béke szerződést?

Tudod-e, hogy a francia *Rectus*, a világ legnagyobb földrajztudósa állapította meg, hogy az eu-

rópai kontinensen nincsen egyetlen állam sem,, amelyik olyan megbonthatatlan, szétszakíthatatlan földrajzi egység volna, mint volt a régi Magyarország?

Tudod-e, hogy a trianoni békeszerződés Magyarország területének 71.52 és a lakosságnak 63.6 százalékát szakította el és osztotta szét öt szomszomszédja között?

Tudod-e, hogy a trianoni békeszerződés elszakított Magyarországtól körülbelül három és fél millió színtiszta magyart s hajtott idegen uralom alá, — ezek közül is több mint két millió az új határok mentén él — 800,000 pedig egy tömegben Erdélyben?

Tudod-e, hogy Magyarországtól elszakítottak körülbelül egy és fél millió németet, akiknek semmi közük a szlávokhoz, vagy románokhoz?

Tudod-e, hogy Csehszlovákia területe a békeszerződés után kétszerese lett a történelmi Csehországnak s a Magyarországból elcsatolt területekben alig volt cseh, hanem 30 százalék magyar, 7 és fél százalék német, 47.7 százalék tót, több mint 12 százalék rutén; hogy Szerbia tíz év alatt a régi területe ötszörösére puffadt Jugoszlávia néven s a Magyarországtól nyert területen csak 24.8 százalék a szerb, a többi horvát, magyar, német; hogy Románia kétszer akkora lett s az elcsatolt magyarországi területeken csak 53 százalék a román, 32 százalék a magyar, 11 százalék a német?

Tudod-e, hogy az egységes vízrajzú út- és vasúthálózatú Magyarországot úgy szabdalták szét, hogy elvágták a folyókat, vasutakat, utakat?

Tudod-e, hogy például Magyarország 12,642.000 hold erdejéből csak 1,834.000 holdat hagytak meg; hogy Magyarország vasérctermelése 21 millió métermázsa volt, most csak 2 és fél millió métermázsa, hogy Magyarország ma Európában az egyetlen állam, amelynek nincs sója, elvették a legtöbb szénvidéket, minden arany, ezüstbányát, legtöbb ásványt, földgázforrásait, a felhasználható vízerők 95 százalékát'?

Tudod-e, hogy a *trianoni* békeszerződést úgy erőszakolták Magyarországra, hogy a magyar békeküldöttség érveit meg sem hallgatták, adatait meg sem nézték és a Magyarországtól elcsatolt területeken nem rendelték el a népszavazást sem?

Tudod-e, hogy *Lloyd George*, a trianoni békeszerződés egyik megalkotója, beismerte utólag, hogy „a trianoni békeszerződés elfogadásakor megtevesztős áldozata lettem“, s tudod-e, hogy ugyanő elismeri: „a német békefeltételek megállapítása után a vezető államférfiak fáradtak voltak, a magyar ügyek eldöntését másodrangú emberekre bízta és ezekhez *Benesék* könnyebben hozzáférkőzhetiek, mint a fődelegátusokhoz“?

Tudod-e, hogy *Maidinger* csehszlovák szenátor feljegyzése szerint *Tusar* bécsi követ elmondotta neki, hogy „a csehszlovák követek csupán tárgya-

lási alapul terjesztették elő indítványukat a magyar határra vonatkozólag és valósággal konsternálta őket, amikor a békekonferencia a helyzet ismeretének hiánya folytán ezeket minden alku, vita nélkül elfogadta“?

Tudod-e, hogy *Nicholson*, az angol békeküldöttség tagja emlékirataiban megírta, hogy azoknak «kik a határokat» megállapították, sejtelmük sem volt, hol van Temesvár, Arad, Nagyvárad, — s inkább valónak fogadták a csehek, románok adatait, semhogy a vitatkozás miatt elkéssenek az öt-órai teáról?

Tudod-e, hogy az amerikai *Hunter Miller* „My Diary of the Conference of Paris“ című művében bevallja, hogy hamis adatok alapján, becsapás útján sikerült a békeszerződést elfogadtatni?

Tudod-e, hogy *Tardieu*, volt francia miniszterelnök is elismeri »La paix“ című könyvében, amelyhez *Clemenceau* írt előszót, hogy azért nem lehetett a magyaroktól elszakított Felvidéken népszavazást elrendelni, mert akkor nem jött volna létre Csehszlovákia, vagyis szerintük is ez ellen szavazott volna a lakosság?

Tudod-e, hogy az egyetlen, megszállt területen elrendelt népszavazás, a soproni, mutatja, hogy az elszakított területek népe, ha megkérdezik őt, más-hol is könnyen a magyarsághoz való tartozás mellett döntött volna?

Tudod-e, hogy *Francesco Nitti* volt olasz miniszterelnök és békedelegátus tiltakozott a trianoni békeszerződés ellen, mert „az amit Magyarországgal csináltak, gaztett”? **Tudod-e,** hogy nyomban a békeszerződés aláírása után ugyanígy nyilatkoztak a kiváló lengyel *Thadeus Stamirovski*, *Frithjof Nansen*, a világhírű norvég utazó, *John Maynard Keynes*, a világ legnagyobb közgazdásza?

Tudod-e, hogy a trianoni békeszerződés ellen az angol lordok házában már 1919. decemberében tiltakozott *James Briage* történétíró, volt miniszter; 1920. március 5-én *Elliot* kapitány, 1920-ban lord *Newton* követelte a népszavazást, majd lord *Sydenham*, lord *Montagu at Beaulieu* tiltakozott az elcsatolt területek magyarüldözése ellen?

Tudod-e, hogy a legkiválóbb emberek miként vélekednek Trianonról?

Tudod-e, hogy többek közt *Lansing*, az USA államtitkár állapította meg: „ezek a békeszerződések — cselszövények és rablási vágy eredményei^ megalázók és tarthatatlanok”; *Borah* senator jelentette ki, hogy: „Magyarország feldarabolása képtelenség, mert lehetetlen vállalkozás a nemzeti együttérzést feldarabolni és én úgyis mint magánember, úgyis mint politikus, mindent meg fogok tenni, hogy megváltoztassam úgy Amerika, mint az egész világ véleményét a békeszerződésekről“?

Tudod-e, hogy *Asquith* volt angol miniszterelnök kijelentette 1925-ben, hogy „ez a béke nem államférfiak munkája, hanem súlyos és végzetes tévedések eredménye“?

Tudod-e, hogy *Baldwin* angol miniszterelnök mondta, „Európa békéje a békeszerződés napján szűnt meg“; hogy *Snowden* pénzügyminiszter korábban állapította meg, „a párisi békediktátumokért jótállani nem lehet, a revízió politikai, erkölcsi szükség“, s hogy *Chamberlain* lord külügyminiszter korábban jelentette ki, hogy a „békeszerződés eredménye, hogy nem a béke, hanem az új háborútól való félelem uralkodik Európában“¹?

Tudod-e, hogy *MacDonald* angol miniszterelnökmondotta, hogy „a békeszerződések hibásak, ez as egyik oka a világ megfeneklésének, mert hozatalukban a szenvedély bitorolta az észet“; hogy *Motta* svájci köztársasági elnök jelentette ki, hogy: „ha a békeszerződések hibáit nem orvosoljuk, kirobban az a borzalom, amit háborúnak nevezünk“; *Mussolini* pedig kijelentette, hogy „meg kell változtatni a trianoni szerződést, mert egy szerződés sem lehet sírbolt és nem ölheti meg az igazságot“?

Tudod-e, hogy *Paul Boncour*, volt francia külügyminiszter s miniszterelnök is kijelentette, hogy „nem lelkesedem azért a balkanizációért, amelyet a trianoni békeszerződés követett el Európában; az hogy széttörtük az Osztrák-Magyar Monarchiát s

fölszabadítottunk fiatal vagy megfiatalodott nemzetiségeket, amelyek falánkak, nyersek s nem foglaltuk őket egy magasabb vezetés alá, igen súlyos helyzetet teremthet“?

Tudod-e, hogy *de Monzie* francia szenátor, volt miniszter, ki merete jelenteni, hogy „a békeszerződések megszerkesztői valóban egy új Babel munkásai, akiknek tudatlanságára s lelkiismeretlenségére nincs mentség? **Tudod-e**, hogy *Georges N. Barnen* békedelegátus, aki az angol háborús kormány tagja volt, elismerte, hogy a „békeszerződések háborús levegőben alkották meg, az igazsággal akkor igen kurtán bántak, elismerem, hogy a területi elosztások jó részéről nem voltak ismereteim“?

Tudod-e, hogy *Rothermere* lord, a *Daily Mail* főszerkesztője, amikor meggyőződött Trianon embertelen és istentelen igazságtalanságáról, felkiáltott: „két fiam esett el a háborúban, nemes eszmékért áldozták fel életüket, nem azért, hogy e dicső nemzettel ily igazságtalanul bánjanak“ s akkor írta 1927 június 21-én „Magyarország helye a nap alatt“ című hatalmas cikkét, amelyben felhívta a világ figyelmét arra, hogy addig nem lesz nyugalom Európában, amíg revízió alá nem veszik a gálád és ostoba trianoni békeszerződést?

Tudod-e, hogy még *Seaton Watson* (*Scotus Viator*) is, aki egész életét szentelte a volt magyarországi nemzetiségek „felszabadításának“ és Magyarország feldarabolásának, elismerte 1932. decemberé-

ben az angol királyi külügyi társaság ülésén a horvát *Kossuth* felszólalására, hogy „Horvátország politikai sorsa ma sokkal rosszabb, mint Magyarország alatt volt“ és a szerb *Pribiosevics S:vetožár* írja könyvében, hogy „*Seaton Watson*, népünk ismert barátja megállapította, hogy Jugoszláviában két év alatt több büntetést szabtak ki politikai perekben, mint Magyarországon tíz év alatt“?

Tudod-e, hogy 1927-ben pártközi bizottság alakult az angol parlamentben a magyar kérdés tanulmányozására s azután az angol törvényhozók nagy része szövetkezett a trianoni békeszerződés megváltoztatására és ismételten nyújtottak be ily irányú indítványokat!

Tudod-e, hogy a Szlovák Nemzeti Tanácsnak 1933. júliusban a Nemzetek Szövetségéhez benyújtott iratában olvasható, hogy „csehszlovák nemzet“ sohasem volt, ez a csehek kitalálása abból a célból, hogy elvehessek a tótok földjét . . . a légkör e köztársaságban annyira túrhetetlen, hogy a szlovák nép kész bárki vezetése alatt csoportosulni, aki a csehek ellen vezetí“? S tudod-e, hogy a jeles amerikai publicista, *Frank D. Simonds* megállapította, hogy „Csehszlovákia földrajzi abszurdum, a természet törvényeinek kigúnyolása, a nemzetiségi kaosa. földje, ahol nincs is nemzeti többség?

Tudod-e, hogy világszerte ki mindenki emelte fel szavát a trianoni békeszerződés ellen ?

Tudod-e, hogy világszerte annyi nagynevű politikus, tudós, író s más kiválóság emelte fel szavát Trianon ellen, hogy azok felsorolása testes könyvekben is alig férne el, ezért e helyen csak olyan nemzetek fiainak nyilatkozatából idézünk, akik a háborúban ellenfeleink voltak?

Tudod-e, hogy *Coolidge* volt U. S. A. köztársasági elnök állapította meg, hogy „komolyan kell aggódnunk Európa békéje miatt, mert a kisebbségek elnyomása veszedelmeket hoz Európára; *Roosevelt* jelenlegi elnök mondta: „amikor *Wilson* elnök látta, hogy a békeszerződések igazságtalanságokat is tartalmaznak, csak azért fogadta el azokat, mert meg volt győződve, hogy a hibákat néhány éven belül korrigálni fogják“; *Herman A. Heydt* New Yorkban: „ha még mindig hiszünk igazságban s jogban, szent nekünk a keresztény morál, akkor kötelességünk harcolni Trianon ellen“?

Tudod-e, hogy *J. Grant Hilke*, Washington állam kormányzója írta: „az önök országát szétosztották, csoda, hogy valami maradt belőle“; *G. W. Wickerstam*, volt U. S. A. igazságügyminiszter: Magyarország igazsága győzni fog“; *F. E. Lukens*, Idaho állam kormányzója: „én a magyarok igazát hirdetem“; *R. E. Willon*, New Mexico kormányzója: „Magyarországgal ostobán és igazságtalanul bán-

tak!“ *D. W. Hoan*, Milwaukee polgármestere: „keserű csalódást okozott nekünk ez a bűnös békeszerződés!“ *J. K. Boyle*, newyorki egyetemi tanár: „A világháború után legsúlyosabb merénylet Magyarország feldarabolása volt“?

Tudod-e, hogy *Bourne*, angol katolikus főpap a külügyi bizottság ülésén megállapította, hogy „amíg Magyarország helyzetét nem szabályozzák addig fennforog az európai háború veszélye“, *Sir William Good*, a londoni *Morley Clubban* mondta, hogy „Magyarországtól 3 és fél millió magyart raboltak el, vájjon Anglia belenyugodna-e abba, hogy 3 és fél millió angol éljen akarata ellenére francia uralom alatt“; *Lee Smith* volt angol miniszter követelte a londoni fegyverszüneti ünnepen „meg kell kísérelni a békeszerződések revízióját, hogy győztes és legyőzött egy mérték szerint kapja meg jogait“; *lord Lothiam* a lordok házában fejtette-ki, hogy ezt a kérdést csak méltányosan s igazságosan lehet elintézni?“

Tudod-e, hogy *De Valéra*, az ír szabad állam feje; üzenetet küldött sajtó útján a magyar nemzetnek s többek közt ezt írta: „ezek a határok nem állhatnak fenn sokáig“; *Winston Churchill* mondta az angol alsóházban, hogy „új európai háborút készítenek elő azok, akik nem akarják revideálni a sérelmeket“; *Capt. Cazelet*, az angol parlament Balán bizottságának elnöke mondta: „meg vagyok

győződve, hogy a trianoni békeszerződés revíziójának megoldása nélkül nem lehet biztosítani Európa jövőjét“; lord *Carsem* volt angol miniszter írta, hogy „mélyen sajnálom azt az elbánást, amelyben Trianon Magyarországot részesítette“?

Tudod-e, hogy lord *Parmoor* volt angol miniszter, népszövetségi fődelegátus jelentette ki, „rendkívül sajnálom az utódállamok területén szenvedő magyar kisebbségek millióit . . . úgy gondolom van kilátás a trianoni békeszerződés módosítására“; *Llewellyn John* angol képviselő állapította meg: „ma már a brit közvélemény tudja, hogy az angol államférfiak nagy mulasztást követtek el, amikor 1919-ben Magyarország meghallgatása nélkül ítélték s a revízió a világ egyik legelsőrangú érdeke“; *H. G. Wells*, a világhírű angol író írta: „beeresztették *Wilson* az ünnepélyesképű papagályt *Parisba* záptojást tojni“; *Mc Kellen* mondta a Keresztyén Világszövetség budapesti kongresszusán „Krisztus nem volt jelen a trianoni békeszerződés megkötésénél“ t

Tudod-e, hogy *Álcide Ebray* volt francia miniszter írta: „e békeszerződés igazságtalanságát fokozza, hogy olyan érdemes állammal szemben követték el, mint Magyarország“; *Gustave Hervé*, a *La Victoire* főszerkesztője írta: „híve vagyok a magyar határok megváltoztatásának“; *Ernest Fezét* francia képviselő mondta: „magyar békerevízió nélkül nincs lehetősége az európai békének, nyugalom-

nak“; *Pierre Cot* mondta a francia kamarában: „azt állítani, hogy ragaszkodni kell a békeszerződés me-revségéhez, farizeus álláspont“; *Gabriel Gobron* hí-res francia publicista írta: „a legtöbb igazságtalan-ságot a trianoni békeszerződés tartalmazza“; *Georges Desbons* neves francia publicista állapította meg, hogy „a béketárgyalásokon tudatlanság, lelki-ismeretlenség és elfogultság uralkodott“?

Tudod-e, hogy *J. Godart* volt francia miniszter írta: „mi lett volna, ha az én hazámat sújtja az a kegyetlen sors, ami Magyarországot érté?“ *Jean Pesthieux*, a nagy francia író írta „revízió kell, mert örök időig nem tart semmi, még az emberi rosszaság és butaság sem“; *Geoges Boux* írta köny-vében: „Magyarország nem élhet így“, *Fahre Luce* mondta: „a rossz béke következménye az általános leromlás, a lappangó háború és a civilizáció süllye-dése“; *Bonnefon* így kiáltott fel: „nem lehet kiirtani a magyarokat, mert élni akarnak s készek megfojtani azokat, akik őket akarják megfojtani“; *Xavier Vallat* francia képviselő jelentette ki Budapesten „meg kell valósítani a revíziót a béke s igazság ér-dekében“?

Tudod-e, hogy a nagy olasz *Tamaro* mondta „a trianoni béke közönséges büntény“; *Fedele*, volt miniszter állapította meg „Magyarországot rettenetes igazságtalanság érte, azt reparálni kell“; a fas-cista nagytanács programjába vette a revíziót; *Aldo Dami* kiváló genfi író konstatálta, hogy „revi-

zió nélkül nem lehet megoldani Európa gazdasági kérdését sem“; *Sergio de Cesare* kiváló olasz publicista írta „revízió nélkül nincs európai élet“; *Ben-cinvenga* olasz tábornok szerint „a jogaiba viaszahelyezett Magyarország lesz az európai béke törhetetlen bástyája“?

Tudod-e, hogy a kiváló lengyel *Dombrowszki János*, a krakkói egyetem közismert nevű tanára szerint: „Lengyelországot nem khetj eltéríteni sem erőszakkal, sem álokokkal a magyar igazságok mellől“; *Pajevszki* varsói világhírű tanár szerint „a magyar—lengyel barátság Európa fejlődésének, nyugalmanak érdeke“, a híres lengyel *Zalechowski* állapította meg „a magyar igazságok győzelme emberies kötelesség, a béke parancs politikai szükségesség“?

Tudod-e, hogy még *Masmryk* is kijelentette később hivatalosan félremagyarázott, de lényegében meg nem cáfolt nyilatkozatában 1923-ban „sohasem titkoltam, hogy Európa új felosztása nem minden kérdésben sikerült ... a túlnyomó magyar lakosságú területek visszacsatolásáról igenis lehet tárgyalni, de természetesen csak megfelelő feltételek mellett“?

Tudod-e, hogy *Leon Blum*, francia szocialista vezér írta a *Populaire*-ben a következőket: „a békeszerződéseket követő napon már maga a francia kormány élén *Millerand* miniszterelnökkel, elismer-

te, hogy a szerződések Magyarországgal szemben «súlyos néprajzi és gazdasági igazságtalanságokat tartalmaznak. Ez egyértelmű a revízió kilátásba helyezésével. És milyen föltételeik mellett került volna erre sor? A magyar államvasutaknak egy francia csoport részére való bérbeadása fejében *Millerand* hajlandónak, mutatkozott, hogy Magyarország határait saját szövetségeseinek, a kisantant kárára kiigazítsa“?

Tudod-e, hogy *Millerand* a békeszerződés, kísérő levelében megígérte a revízió lehetőségét a következő szó szerint közölt szöveggel:

„A Szövetséges és Társult Hatalmak nem feledeztek meg arról a gondolatról, amely őket a határok kiigazításakor vezette és foglalkoztak azzal az eshetőséggel is, hogy az így megállapított határ esetleg nem felel meg mindenütt teljesen a néprajzi vagy gazdasági kívánalmaknak. A helyszínén meg-ejtett vizsgálat esetleg szükségessé fogja tenni, hogy egyes helyeken a szerződésben megállapított határt áthelyezzék. Ilyen vizsgálatot azonban nem lehet 3rn,a folytatni, mert ez bizonytalan időre kitolná a béke megkötését, pedig ezt egész Európa sóvárogja. De majd ha a határbizottságok megkezdtek munkájukat, ha úgy vélik, hogy a szerződés intézkedései, mint lentebb mondtuk, igazságtalanok, s hogy ennek az orvoslása közérdek, módjukban lesz erről jelentést tenni a Nemzetek Szövetsége Tanácsának.

Ebben az esetben a Szövetséges és Társült Hatalmak hozzájárulnak, hogyha az egyik érdekelt fél kéri, a Szövetég Tanácsa följánlhassa jószolgáltatáit abból a célból, hogy az eredeti határt, ugyanazon föltételek mellett békés úton megváltoztassa“?

Tudod-e, hogy az USA nem fogadta el a Magyarországot megcsonkító trianoni békét, hanem Magyarországgal külön békét kötött és hogy *G. W. Harding* szenátor, a későbbi köztársasági elnök közbenjárására a békekötés előtt a washingtoni szenátus külügyi bizottsága nyilvános meghallgatáson fogadta az amerikai magyarokat észrevételeik meghallgatására, amit nem adott meg sem a németeknek, sem az osztrákoknak“?

Tudod-e, hogy mit tett Trianon?

Tudod-e, hogy sok tót tiltakozott az ellen, hogy jelcsatolják őket Magyarországtól s tiltakoztak aa összes rutének, akiknek nemzetközileg kötelezte magát Csehország, hogy autonómiát ad s még ma sem adta azt meg?

Tudod-e, hogy a csehszlovák államot megalkotó tótok legkeserűbb ellenfelei a csehszlovák államnak, mert az félredobta a pittsburgi szerződést, megszüntette a tót nyelvet, nem adta meg önjogúságukat, vezéreiket elnyomta s bebörtönözte, fiaikat nem engedi érvényesülni?

Tudod-e, hogy a csehek, amikor elfoglalták Fel-

ső-Magyarországot, kiraboltak 300 katolikus templomot, ledöntöttek 500 szent szobrot, 1513 iskolából kidobálták a keresztet, sok lelkészt elzavartak, vagy becsuktak, az egyházi vagyonokat elkobozták; két görögkatolikus püspököt kitoloncoltak; a reformátusokat, s lutheránusokat régi egyházi szervezetüktől elszakították, megtiltották a régi magyar imakönyvek, több egyházi ének használatát, sok papot kiűztek, így egyszerre 46 magyar református papot, a zsidókat kitaszították a nemzet testéből s külön nemzetiséggé degradálták?

Tudod-e, hogy Románia egy katolikus püspököt s sok papot kiutasított, egy püspököt sokáig fogva tartott, sok lelkészt becsukott, megbotoztatott, kényszerbérletbe vette az egyház 22 ezer holdnyi földjét, amivel lehetlenné tette az iskolák s egyházközségek fenntartását, elvette sok szerzetes rend, így a minoriták vagyonát, templomait, iskoláit; a magyar görögkatolikus vagyont a románba olvasztotta és ebbe kényszerítette a magyar görögkatolikusokat; elkobozták a protestáns vagyonokat, többek közt elvették a református iskola alap 21 ezer hold földjét — kiutasítottak, bebörtönöztek, megbotoztak lelkészeket, sok magyar iskolát kisajátítottak üldözték az unitáriusokat, baptistákat, zsidókat, — az iskolákban még a hittan magyar tanítását is eltiltották, gyakoriak a pogromok és 1927 decemberében Kolozsvárott, Nagyváradon s más helyekén a

zsidókat inzultáltak, boltjaikat kifosztották és zsinagógáikat összetörték, bemocskolták?

Tudod-e, hogy Nagyrcménia lelelkesebb erdélyi román híve közül is sok ellensége az új uralomnak, amely balkáni züllöttséget hozott a kulturált Erdélybe, elnyomja, kifosztja Erdélyt s még *Maniu*, a román miniszterelnök is nyíltan kijelentette, hogy az erdélyi románoknak sokkal jobb volt a sorsuk a magyar „elnyomás“ alatt, mint most?“

Tudod-e, hogy a Jugoszláviához csatolt horvátok állandóan lázonganak az új uralom ellen, vezérek egy részét a szerbek lemészárolták, bebörtönözték s sok közülük külföldre menekült?

Tudod-e, hogy Jugoszláviában elvették az összes magyar felekezetek vagyonát, sok iskolájukat s sok papot kiutasítottak, vagy bebörtönöztek?

Tudod-e, hogy a régi Magyarországon 3321 *nem* magyarnyelvű iskola volt s a középiskolai érettségit, tevők 16 %-a *nem* volt magyar; Trianon után a csehek 2220 magyar népiskolából csak 725-at, 43 magyar középiskolából csak kettőt, 17 tanítóképzőből csak 1-et hagytak meg, megszüntettek négy jogakadémiaát, több főiskolát s elraboltak egy magyar egyetemet; Romániában elvették mind a 796 óvodát, a magyar népiskolák 75 százalékát és az összes magyar ismétlő, tanonc, szakiskolákat, 60 középiskolából csak 15-öt hagytak meg; hogy Jugoszláviában elvették az összes magyar iskolákat s csak három-

ban engedik meg, hogy ott magyarul is tanítsanak; hogy az Ausztriához csatolt Burgenland iskoláiban csak németül szabad tanítani, holott Magyarországon a német többségű iskolák tannyelve német? Tudod-e, hogy azóta is alaposan emelkedett a megszüntetett magyar iskolák száma?

Tudod-e, hogy a csehek, románok, jugoszlávok leromboltak magyar szobrokat, emlékeket'?

Tudod-e, hogy a csehek, románok, jugoszlávok csak a magyarok közép és nagy birtokait vették el s azokat saját fajtájukbéli parasztok közt osztottak ki, magyar paraszt azokból egy talpalatnyit sem kapott?

Tudod-e, hogy kártérítés nélkül elvették a románok az Erdélybe máshonnan telepített magyar kisgazdák földjeit is s legtöbbjük koldusmódra vándorolt ezért Délamerikába?

Tudod-e, hogy a csehek a magyaroktól elszakított Felvidék gyárait, bányáit tönkretették, nehogy a cseh gyáraknak s bányáknak versenyt támasszanak s ezért még a válság előtt 1926-ig 37 százalékal csökkentették a bányák s gyárak munkáját, 96 ezer embert kényszerítettek kivándorlásra, akiknek 85 százaléka tót volt, a Jugoszláviához csatolt terüle'r tekén ugyanez idő alatt elérték, hogy 10 ezer lakosra 286-ról 478-ra emelkedett a munkanélküliek száma; Romániában ez idő alatt 41 százalékkal emelkedett a munkanélküliek száma s például a ló álló-

mány 43, a szarvasmarha-állomány 24, a sertés állomány 43 százalékkal csökkent?

Tudod-e, hogy Magyarországot teljesen lefegyverezték, csak 35 ezer magyar katonát tarthatunk az 564 ezer főnyi szomszédos ellenséges kisantant hadsereggel szemben, egy nehéz ágyút, egy hadirepülőgépet sem, holott a kisantantnak 2411 hadirepülőgépe van s a határt úgy szabták meg, hogy a Csehszlovákia saját területéről összebombázhajta nehéz ágyúkkal Budapestet?

Tudod-e, hogy miért fog mégis talpra állani Magyarország?

Mert megcáfolhatatlan igazság *Kosuth Lajos* e megállapítása: „Magyarországot már érték sorscsapások, területét fel is darabolták, de Magyarország mindig talpraállott, sohasem is bukhatik el vagy gyöngülhet meg véglegesen, mert tökéletes földrajzi egység, amelyet ezer év munkája kovácsolt még széttörhetetlenebbé s mert az erős, teljes s független Magyarország a fajták s hatalmi törekvések ezen ütközőpontján Európa békéjének, egyensúlyának s fejlődési lehetőségének pótolhatatlan garanciája??

VÉGSZÓ.

Hisszük, hogy minden magyar, — legyen az öreg vagy fiatal, éljen akár a csonka hazában, akár a világ bármely táján — azzal az érzéssel teszi le ezt a könyvecskét: büszke vagyok arra, hogy abból a magyarságból származom, amelynek fiai az emberiségnek ilyen nagy szolgálatokat tettek.

Ezt a könyvecskét ezzel a hittel indítja útnak a Magyarok Világkongresszusi Irodája a világ minden tája felé a magyarokhoz.

TARTALOM.

Tudod-e (Előszó).....	1
Tudod-e , hogy mit tett Magyarország a világért?	2
Tudod-e , hogy milyen példátlan rokonézés kísérté a magyar ügyet?	7
Tudod-e , hogy milyen türelmes volt Magyarország a nemzetiségei iránt	14
Tudod-e , hogy Magyarország mindig a felekezeti béke hazája volt?.....	15
Tudod-e , hogy a magyarság mindig milyen testvériesen viseltetett idegen nemzetekkel szemben?.....	22
Tudod-e , hogy mennyit tett a magyarság az USA-ért?.....	27
Tudod-e , hogy mivel gazdagították magyar művészek a világot?.....	35
Tudod-e , hogy mit köszönhet a világ a magyar tudósoknak?.....	38
Tudod-e , hogy a következőkre is büszke lehet a magyarság?.....	48
Tudod-e , hogy Magyarország nem akarta a háborút?.....	53
Tudod-e , hogy erőszakolták Magyarországra a trianoni békeszerződést.....	56

Tudod-e , hogy a legkiválóbb emberek miként lékednek Trianonról?.....	60
Tudod-e , hogy világszerte ki mindenki emelte fel szavát a trianoni békeszerződés ellen?.....	64
Tudod-e , hogy mit tett Trianon?.....	70
Tudod-e , hogy mégis miért fog talpra állni Magyarország?.....	74
Végszó.....	75
Tartalomjegyzék.....	79